

Тук
в святата Махабхарата започва

КНИГА ЗА ЖЕНИТЕ

Книга единадесета

Сказание “Принасяне на вода”

Глава 1

Джанамеджая¹ каза:

1. Когато беше убит Дурьодхана и напълно унищожена войската, какво направи великият цар Дхритараштра, като чу за това?
2. А също и царят на Кауравите, премъдрият син на Дхарма? Ами онези тримата – Крипа и другите останали живи – какво сториха?
3. Аз чух за делото на Ашватхаман; след взаимните проклетия, какво се случи после, какво каза Санджая?

Вайшампаяна² каза:

1. След убийството на стоте му сина, господарят на земята Дхритараштра, изгарян от мъка по тях заскърбя, подобно дърво с отсечени клони.
2. Той потъна в безмълвен размисъл със съзнание, надмогнато от мъка. Тогава, като се приближи към него, о Махараджа, Санджая промълви:
3. Защо скърбиш, Махараджа, няма полза от скръб! Осемнадесет пълни рати са избити...
4. Обезлюдена е земята, опустя, съвсем сама остана. Дошлите от всички страни, от разни държави господари на народи
5. загинаха заедно с твоите синове. За бащите, синовете, внуците, приятелите, познатите
6. и Учителите ти трябва последователно да извършиш посмъртните обреди.

Вайшампаяна каза:

1. Като изслуша състрадателните думи, измъчван от гибелта на синовете и внуците си, скърбейки тежко, той падна на земята като дърво, сломено от вятъра.

Дхритараштра каза:

2. Убити са синовете ми, убити са съветниците ми, убити са всички приятелски настроени хора. Как ще се скитам аз, горкият, по тази земя?!
3. За какво ми е сега живота – на мене, лишеният от близки – като на измъчвана от старост птица с посечени криле?!
4. Загина царството, загинаха роднините ми, нямам дори зрение. Не свети, сякаш лишено от лъчи, лъчезарното слънце!
5. Не изпълних аз съветите на приятелите си – на сина на Джамадагни, на божествения риши Нарада, на Двайпаяна-Кришна.
6. А нали беше за мое добро това, което изложи Кришна в събранието:”Стига разпри, раджа, трябва да обуздаеш сина си.”
7. А аз, малоумният, не послушах неговите думи - и ето как страдам! Не разбрах и речта на Бхишма, съобразена с дълга.
8. За смъртта на ревящия като бик Дурьодхана, на Духшасана, за превратната съдба на Карна
9. за залеза на слънцето на Дрона аз слушах и се разкъсваше сърцето ми. Не си спомням, Санджая, по-рано да съм извършил нещо тъй лошо,
10. чийто плод сега аз, безумният, трябва да вкусам. Да не би в предишен живот да съм

¹ Джанамеджая – Довеждащият до трепет – цар на Хастинапура, син на цар Парикшит и правнук на Арджуна

² Вайшампаяна – Защитник на народа, потомък на Вишампа, ученик на Вйаса; от негово име се води повествованието на Махабхарата.

извършил престъпление?

11. Защо Дхатри¹ ми прати такава съдба – гибел на всичките ми роднини и безчислени беди!
12. Смъртта на сърдечните ми приятели настана под диктовката на съдбата. О, има ли на земята някой, по-нещастен от мен?
13. Нека сега суровите в обетите си Пандави да ме видят такъв – обърнат към света на Брама, готвещ се за дългия път!

Вайшампаяна каза:

1. Така нареждаше той, предаден на голямата си скръб. За да облекчи тъгата на господаря на хората, Санджая промълви:
2. Стига тъгува, защото ти знаеш от старците, раджа, решението на ведите, на различните Шастри и Агами, о най-добри управнико;
3. Някога мъдреците казваха на скърбящия за сина си Сринджая:” Царю, още от младостта си твоя син беше дързък;
4. на думите на предупреждаващите те приятели ти не обърна внимание; не стори нищо благоразумно; бе жаден за получаване на плодовете.
5. Ти си уязвен от своя разум като ударен от меч. Най-често бе обкръжен от развратници и постоянно попадеше под тяхно влияние.”
6. А на него съветници бяха Духшасана и злободушния син на Ратха, развратният Шакуни, скудоумният Читрасена
7. и шилото – Шалия, на което целият преходен свят се набоде². Съветите на възрастните Каурави, на сина на Ганга, на Бхишма, Видура,
8. а също и на Дрона, Махараджа, на престарелия Крипа, на Кришна, на премъдрия Нарада,
9. на пресветлия Вйаса и на всички други риши, твоят син не изпълни, Бхарата.
10. “Слабоумен, себелюбив, постоянно стремящ се към войни – така говореха за него – жесток, яростен, винаги фукащ се със смелост.”
11. А ти си известен като мъдър, правдив, неизменно щедър; такъв човек не може да се заблуди, той е благочестив, разумен.
12. Казват:”Който не почита закона, постоянно се стреми към война. Който погубва всички свои – умножава славата на врага си.”
13. Ти, стоейки между спорещите страни, не ги призова към търпение, а ти беше трудно да удържиш твърдо равновесие.
14. Още от начало човек, по възможност, трябва така да постъпва, че да не изгуби целта си и да не се предаде на страдание.
15. От пристрастие към сина си, раджа, ти се стараеше да му угаждаш и сега не ти подобава да скърбиш, приемайки това страдание.
16. Който гледа само меда, предвижда ли падането? А от жажда за мед, падайки, той скърби като теб, господарю.
17. Скърбящият не достига целта, нито плода, нито нещо приятно или висше.
18. Ако някой, запалвайки огън, го покрива с полата си, изгаря се и страда сърдечно, никой не го нарича мъдрец.
19. Ти и твоят син със своите думи разпалихте горящия огън на синовете на Притха, поливахте го с алчността си като с масло.
20. Синовете ти като нощни пеперуди паднаха в този огън, пламъкът на стрелите ги изгори, не трябва да скърбиш за тях.
21. Царю, лицето ти е цялото залято в сълзи – този образ, който си приел не съответства на Шастрите, не го хвалят пандитите.
22. Сълзите като искри изгарят тези синове на Ману, за които ти плачеш. Удръж се и с разум победи своята заблуда.

Вайшампаяна каза:

¹3 Дхатри – Благият Творец

²4 Шалия - острие, нож, шип

1. Така го утешаваше великодушният Санджая. След това същата мисъл започна да изказва и Видура, о съкрушителю на врагове.

Тъй в святата Махабхарата, в Книга за жените, в сказанието “Принасяне на вода” завършва първа глава, наречена “Утешението на Дхритараштра”

Глава 2

Вайшампаяна каза:

1. С подобните си на амрита думи синът на Вичитравирйа – Видура – освежи човека-тур. Чуй тези думи, Джанамеджая.

Видура каза:

2. Защо лежиш? Стани, укрепи се, Махараджа! Та нали този е последният път на всички същества, господарю на хората.
3. Всички начинания гинат; краят на издигането е падение, краят на единението е раздяла, а смъртта е краят на живота.
4. След като Яма отвежда както смелите, така и страхливците, защо да не се сражават тези кшатрии, о тур-кшатрий?
5. Несражаращият се умира, а сражаващият се остава жив. Никой няма да се изплъзне, Махараджа, когато настане време.
6. Съществата отначало са непроявени, проявяват се в средата, а в края отново стават непроявени; какво печално има в това, Бхарата?
7. Скърбящият не може да последва умрелия, а и човек не умира от скръб. Така е в този свят – защо скърбиш за това?
8. Времето увлича всички разнообразни същества, превъзходни Каурава; за Времето не съществува никой нито омразен, нито скъп.
9. Както вятърът извива на всички страни връхчетата на тревите, така по волята на Времето се движат всички същества тур-Бхарата.
10. От всички, съединени в движение към една-единствена цел, някои То подканя по-рано, други по-късно, какво има да се скърби за това?
11. А за тези, които са убити на война, не трябва въобще да тъгуваш; те вървят по висш път, съгласно учението.
12. Всички те са изучавали Шастрите, спазвали са обетите; загивайки, никой не е показал гърба си – какво печално има в това?
13. Те са дошли от незримото и отново изчезнаха в него. Защото те не са твои и ти не си техен – какво тъжно има в това?
14. Убити, те достигат рая; убит ли – получават слава; и едното, и другото е ценно за тях; боят не е напразен.
15. Индра е приготвил за тях желани светове, о тур сред хората, та нали те стават гости на Индра!
16. Нито жертва, нито дарове, нито изучаване на Ведите, нито омъртвяване на плътта не довеждат така бързо смъртния на небето, както воина – гибелта в сражение.
17. Воините принесоха в жертва телата си на огъня; свещенодействайки, със стрелите си твориха възлияние. Безмерно мощни, те употребиха стрелите си за възлияние, вместо топено масло.
18. Така аз ти свидетелствам за великия райски път, раджа; за кшатриите не е предписано нищо друго, освен битки.
19. Тези великодушни кшатрии, воините, украшения на събранието, достигнаха висшите си желания и затова не подлежат на скръб.
20. О тур сред хората, не скърби, успокой се. Не се поддавай сега на скръбта, не трябва да

- пропусках това, което следва да направиш.
21. Хиляди майки, бащи, жени, стотици синове съществуват в Самсара; чии са те? Чии сме ние?
 22. Хиляди бедствия и стотици страхове се случват ден след ден, но проникват в заблудените.
 23. За Времето няма никой ни скъп, нито ненавистен, превъзходни Каурава, нито пък безразличен; Времето всички отнася.
 24. Времето довежда до зрелост всички същества; Времето отнася поколенията; Времето бди; непреодолимо е Времето.
 25. Не са вечни младостта, красотата, животът, притежанията, здравето, съчувствието, приятелството; познаващият не трябва да се привързва към тях.
 26. И за нещастieto на поданиците си не бива да скърбиш, защото дори и да скърбиш до смърт, няма да промениш нищо. Скърбта никога не се превръща в светлина.
 27. Ако скърбящият не противодейства, той загива, като не може да преодолее силата на мъката. Лекарство за скърбта е да не се мисли за нея.
 28. Който мисли за нея, не я напуска никога, тя още повече расте от съприкосновението с нежеланото, от раздялата с приятното.
 29. Само безразсъдните люде биват изгаряни от сърдечните скърби. Скърбящият няма нито богатства, нито Дхарма, нито щастие.
 30. Лишен от тези трима спътници, скърбящият не достига целта на своите действия. Хората се различават по различните състояния на богатство.
 31. Неудовлетворените се заблуждават, пандитите вървят към удовлетворение; сърдечната скърб се унищожава чрез познание, а телесната – с целебни корени.
 32. такова е свойството на знанието. Иначе не се достига равновесие. Лежат с лежащия и стоят със стоящия,
 33. бягат с бягащия делата, извършени по рано от човека. Който в каквото състояние извършва добро или зло,
 34. в такова състояние и вкухва плода на делата си. Който в каквото тяло извърши дело,
 35. в такова тяло и ще вкуси плода му. Всеки сам си е приятел и всеки сам си е враг.
 36. Защото за извършеното и неизвършеното човек сам си е свидетел. Щастieto е в добрите дела, а в лошите – нещастieto.
 37. Всеки получава разплата за извършеното; за неизвършеното никой нищо не получава. Нали към многогрешни дела, отречени от знанието,
 38. унищожавачи корените на освобождението, мъдрец като тебе не се стреми?

Тъй в святата Махабхарата, в Книга за жените, в сказанието “Принасяне на вода” завършва втора глава, наречена “Утешението на Дхритараштра”

Глава 3

Дхритараштра каза:

1. Прекрасните ти думи, многопознавачи, отпъждат моята скърб. Искам да слушам още и още твоите правдиви думи.
2. Как се освобождава мъдрият от сърдечната скърб? Какво възниква от настъпването на нежеланото и от прекратяването на желаното?

Видура каза:

1. Доколкото е свбоден от скърбите и усладите на сърцето овладелият себе си будха¹, дотолкова той постига мир.
2. Турът сред хората мисли: “Всичко това не е вечно.” Светът няма гръбнак. Той е подобен на бананово стъбло.
3. Когато познаващият и заблуденият, имащият и нямащият, достигнали праотците, починаат, напуснати от вълненията,
4. техните кости остават без месо, разпадат се членовете им, късат се връзките. Кого биха отличили сред тях другите хора?
5. И тъй, красотата и родовитостта на знатните преминават. Защо се търсят един-друг хората, измамени от мая?
6. Мъдрите казват: “Телата на смъртните са подобни на жилища; с времето те се разпадат. Единствено Същността е вечна.”
7. Човек, като остави вехтите си остарели одежди – избира си нови; така е и с телата на въплътените.
8. О, сине на Вичитравириа, скръб, приятност или благо получават съществата за извършените от тях постъпки.
9. Счита се, че чрез дела се достига рай, радост или мъка, Бхарата; човек носи тази тежест въпреки волята си или даже по своя воля.
10. Както глинени съдове излизат от колелото на грънчаря – някои недовършени, други съвсем готови
11. някои пукнати; някои по-късно, други по-рано; някои сурови, други изсушени, готови за печене,
12. някои се спускат за обгаряне, други се изваждат, Бхарата, някои вече са употребени за храна – така е и с телата на въплътените.
13. Намират се в утробата, раждат се, живеят денонощие, достигат половин месец, някои месец,
14. достигат половин година, даже година. Биват и млади, и в средна възраст, достигат дори старост...
15. По силата на предишните си дейности съществата възникват и загиват; така се случва в света – какво печално има в това?
16. О раджа, както, плувайки във водата и играейки, господарю на хората, някое същество се гмурка и отново изплува,
17. така и в дълбините на Самсара се гмуркат и изплуват... Малоумните се привързват и измъчват, вкусвайкии плода на постъпките си.
18. А твърдите в познанието на правдата, благожелателните, познали движението на съществата в тази Самсара, вървят по висш път.

Тъй в святата Махабхарата, в книга за жените, в сказанието “Принасяне на вода” завършва трета глава, наречена “Утешението на Дхритараштра”

Глава 4

Дхритараштра каза:

1. О, най-добри сред говорящите, как да позная дълбините на Самсара? Това искам да знам, за това ми разкажи изчерпателно.

Видура каза:

2. Дейността на съществата започва да се проявява още от раждането. Отначало сред нечистотиите живее нещо.
3. После, като достигне петия месец, то получава одежда, после се образува плода,

¹ будха – пробуден, осъзнат

- напълно се развиват членовете;
4. сред месо, кръв и слюз той се развива постепенно. След това чрез силата на вятъра той се обръща надолу с главата, нагоре с краката.
 5. Идвайки към изхода на лоното, познава много страдания и мъчения, изпълнен с древни дела.
 6. Избавен от тях, той вижда други, идващи от Самсара. Те се нахвърлят на възпътения като кучета на месо.
 7. А когато достигне преклонна възраст, тогава болести пропъльзват в живеещия, пленен от своите дела.
 8. Обвързан от юздите на чувствата, оплетен, привързан към наслади, той бива ообръщан насам-натам от всевъзможни пристрастия, о господарю на хората.
 9. Омотаван все повече от тях, той не може да им се насити и тогава не може да стори нищо нито добро, нито зло.
 10. Тези, които са напълно подготвени, се пазят чрез размишление, а към неразбиращите неусетно подхожда светът на Яма.
 11. Повлечени от яма-дхутите¹, те вървят към смъртния си час. По стъпките на извършеното по-рано – желано или нежелано – се влачат те.
 12. Така човек забелязва, че е омотан все повече и повече. Уви, светът е уязвен, той е попаднал под властта на Кама².
 13. Обезумял от алчност, гняв и страх, той не почита Атман! Радвайки се, знатният издевателствува над незнатния;
 14. наглият високомерен богаташ презира бедняците. Нарича другите “глупаци”, а себе си не гледа.
 15. Обвинявайки в пороци другите, сам себе си не желае да очисти. А нали разумният и глупавият, богатият и бедният,
 16. родовитият, безродовият, горделивецът и смиреният достигайки предците, всички почиват, освободени от тревогите.
 17. С кости без месо, с разкъсани връзки на краиците – хората не виждат сред тях някой да се отличава от другите.
 18. А и как да разпознаеш отличените с красота, след като всички почиват, сравнени с майката-замя.
 19. Как така искат да се овладеят един-друг, малоумните? Който, омиротворен, познал сам или чрез други Писанието,
 20. от раждането си изпълнява Закона, той достига висшия път; който следва истинния път, знаейки всичко това,
 21. той се освобождава от всички пътища, о господарю на смъртните.

Тъй в святата Махабхарата, в Книга за жените, в сказанието “Принасяне на вода” завършва четвърта глава, наречена “Утешението на Дхритараштра”

Глава 5

Дхритараштра каза;

1. Кой следва Дхарма, постигнал нейните тайни? Разкажи ми подробно за целия този път.

Видура каза:

2. Пред Самосъщия извършил поклонение, ще ти открия, какво великите Риши говорят за дебрите на Самсара.

¹ яма-дхути – слуги, вестоносци на бог Яма и смъртта

² Кама - желанието

3. Съществувал в безкрайната Самсара един брамин. Веднъж той попаднал в огромна, населена с хищници, непроходима гора,
4. пълна с лъвове, тигри и слонове, плашещи със страховитите си резове, раздаващи се от всички страни; и самият Яма би се уплашил ако я види.
5. От тази гледка в сърцето на брамина настъпила крайна възбуда: косите му настръхнали, а лицето му се изкривило от страх, о подвижнико.
6. Бързайки, той се промъквал през тази гора, оглеждайки се на всички страни и си мислел: “Къде ли мога да се скрия?!”
7. Измъчван от страх, стараейки се да избегне бедите, той не можел да стигне далеч и да се освободи от тях.
8. Тогава забелязал, че тази ужасна гора била цялата омотана в мрежи – навсякъде били те разстлани; и видял страшна разперена женска ръка.
9. Змии, издигащи по петте си глави, високи като дървета шала, докосващи небето, престрашни, населявали огромната гора.
10. В средата на гората имало кладенец; високи треви, жилави и оплетени, го покривало целия.
11. Там, в скритото благо, затънал браминът и увиснал на преплетените лиани.
12. Като голям плод на хлебно дърво усукан, той висял надолу с главата, нагоре с краката.
13. Тогава друго, по-лошо нещастие го сполетяло: вътре в кладенеца той забелязал грамадна и хищна змия.
14. А на края видял огромен слон, черен, с шест усти с дванайсет нозе, който приближавал,
15. с бавни стъпки постепенно идвал; покрай висящия в гъстълака на клоните се рояли
16. разнообразни, ужасни на вид страшни пчели, които ядяли мед от пчелната си пита.
17. Все повече и повече налитали те на меда, който се счита за храна на съществата, а най-много привлича децата, Бхарата!
18. От изобилния мед постоянно капели капки; висейки, човекът постоянно ги ближел.
19. Докато ги ближел се пристрастил, не се утолявала жаждата му, все му се щяло още и още.
20. И не се породило у този човек отвращение към живота; препятствала за това неговата надежда да живее, царю!
21. Черни и бели мишки гризали дървото. Страхът от хищниците в непроходимия гъстълак и от ужасната жена;
22. от змията в кладенеца и от слона в края му; и страхът от падането на дървото, гризано от мишките – това са петте страха.
23. А шестият е страхът от пчелите у жаждания меда. И тъй, той бил там, захвърлен в морето на живота
24. и въпреки това не се отвърнал от надеждата да живее.

Тъй в святата Махабхарата, в Книга за жените, в сказанието “Принасяне на вода” завършва пета глава, наречена “Утешението на Дхритараштра”

Глава 6

Дхритараштра каза:

1. Уви, бедствен е животът му и, разбира се, голяма скръбта му. Откъде са се взели радостта и удовлетворението му, о най-добри сред говорящите?

2. Къде е тази страна, в която той съществува при такива притеснения на закона? И как да се освободи този човек от толкова огромни страхове?
3. Кажете ми това, за да можем да действваме всички ние в добро. Велико състрадание се роди в мен, събудено от неговата борба

Видура каза:

1. Раджа, тази притча е създадена от позналите освобождение; чрез нея потомъкът на Ману заслужава праведност в другите светове.
2. Това, което е наречено гора е огромната Самсара; тази гора са самите дебри на Самсара;
3. а което е наречено хищници – това са болестите; а стоящата там жена с огромно тяло
4. се нарича старост, унищожаваща многообразното познание; а кладенецът е тялото на въплътения, господарю.
5. Змията, живееща в него е отнасящото всичко Време, краят на всички въплътени същества.
6. А дървото, което расте край кладенеца, където, вкопчен в клоните, виси човекът – това е надеждата на въплътените, желаещи да живеят.
7. Слоният, който се прокрадва към дървото, стоящ в края на кладенеца, с шест глави, с бивни, се тълкува като шестте годишни времена¹.
8. Шестте му глави са шестте сезона, а дванайсетте нозе са дванайсетте месеца, така казват. А тези, които гризат дървото – влечуги и мишки –
9. се наричат нощи и дни; те изяждат съществата. Пчелите, летящи там, се наричат страсти,
10. а безбройните стичащи се капки гъст мед, знай, че се наричат наслаждения на страстите, към тях се стремят хората.
11. Така мъдреците разбират въртящият се кръг на Самсара. Затова мъдрият човек разсича оковите на този кръг.

Тъй в святата Махабхарата, в Книга за жените, в сказанието “Принасяне на вода” завършва шеста глава, наречена “Утешението на Дхритараштра”

Глава 7

Дхритараштра каза:

1. Уви, приказката ти свърши, Господарю мой, който виждаш същността! Зарадвай ме отново – да слушам нектарните ти думи!

Видура каза:

2. Слушай тогава, ще ти известя особеностите на този път. Виждащият, който е чул за него, се освобождава от Самсара.
3. О царю, както човекът, предприел далечен път, понякога прави почивка, уморен от труда,
4. така и в странстването из Самсара, докато пребивава в утробата, глупавият си почива, а мъдрият се стреми към освобождение.
5. Затуй това се нарича пътят на хората, познаващи Шастрите, а дебрите на Самсара разумните наричат гора.
6. Тъй се случва в този свят на смъртните, о тур-Бхарата, с подвижното и неподвижното. Мъдрите не се стремят към това.
7. Телесните и душевните недъзи, видими и невидими, се наричат хищници.
8. Обкръжени и постоянно измъчвани от тях, Бхарата, глупаците не противостоят

¹ в Индия има шест, а не четири сезона

- срещу големите хищници със своите дела.
9. А дори и, царю, да се удаде на човек да избегне тези болести, по-късно старостта, омотавайки го, унищожава красотата му.
 10. Със звуци, форми, вкусове, докосвания, с различни вещи, с мозък, кости, месо и слюз заобиколен е той отвсякъде.
 11. С годините, месеците, дните, нощите, дори и в сумракът между тях, непрестанно увяхват красотата и здравето му.
 12. Но слабоумният не знае, че това е земята на смъртта. Казват, че Дхатри определя делата на всички.
 13. Тялото на съществото се зове колесница, а същността – колесничар. Индриите¹ се наричат коне, а дейността на разума – юзди.
 14. Който се стреми към бързия бяг на конете, той – сам подобен на колело – отново и отново се върти в кръговрата на живота.
 15. А който се е научил да съдържа конете и не криволичи, владеейки себе си, макар и да продължава да се върти като колело в колелото на Самсара,
 16. не се заблуждава, странствайки по пътя на жизнения кръговрат.
 17. Затова нека мъдрият положи усилия да не се завръща. В това не бива да се допуска небрежност, иначе ще се връщаш стократно!
 18. Раджа, съдържаният в чувствата човек, който не се възбужда от похот, алчност и гняв, удовлетворен и правдив, постига покой.
 19. “Колесницата на Яма” се нарича това, което въвежда слабоумните в заблуждение; те получават същия плод, който получи и ти, Господарю на народите:
 20. гибел на царството, гибел на приятелите, гибел на синовете, Бхарата! По този мъчителен път възниква страданието, Бхарата!
 21. Нека в тежки страдания праведният да прибегне към разума като към лекарство; нека той приеме коренът на знанието – това труднопостижимо и велико средство.
 22. Човек, който се е овладял чрез разума, еазсича огромния недъг на страданието. Нито смелост, нито богатство, нито приятел, нито другар
 23. няма да те избавят по-добре от страданието, както твърдото самообладание. Затова като се утвърдиш в дружбата, следвай добродъртлта, о Бхарата!
 24. Самообладание, отречение и прилежание – ето трите коня на Брахма! Който стои на колесницата на разсъдъка, управлявайки с юздите на добродъртлта,
 25. изоставил страха от смъртта. О раджа, той отива в света на Брахма. Който осигурява безопасността на всички същества, о Господарю на Земята,
 26. той отива във висшата безметежна обител на Вишну. Не можеш да достигнеш и с хиляди жертви, нито с пост постоянен
 27. плодът, който вкува осигуряващият безопасност. Та нали за съществата няма нищо по-скъпо от самите тях.
 28. Най-нежеланото за всички същества се нарича “умиране”, Бхарата – затова към всички същества изпитвай състрадание, о мъдри!
 29. Удавени от водите на своя ум, подвластен на различни заблуди, без да различават тънкото, глупците блуждаят ту тук, ту там.
 30. А тънкозрящите, о раджа, стоят на пътя към вечния Брахма.

Тъй в святата Махабхарата, в “Книга за жените”, в сказанието “принасяне на вода” завършва глава 7, наречена “Утешението на Дхритараштра”

Глава 8

¹ сетивата

Вайшампайана каза:

1. С такива думи го утешаваше Видура, но праведният Дхритараштра, отново обхванат от скръб за синовете си, се свлече на земята.
2. Като го видяха как пада, загубил съзнание, близките му Кришна Двайпайана, Кшатри Видхура
3. другите приятели, вратари, съветници, Санджая, с китки трева, напоена с артоматна вода, о Бхарата
4. и суетейки се, обгръщаха и облъхваха тялото му с ръце. Дълго се опитваха да доведат те в съзнание припадналия Дхритараштра.
5. После, след много време, като дойде в съзнание, Господарят на Земята дълго рида за синовете си и за останалите, преизпълнен със скръб:
6. “Позор за човечността в човешкия род, откъдето всеки миг възникват корените на злото!
7. Гибелта на синовете, богатствата, роднините и познатите е тъй трудно да бъде поета – сякаш е изгаряща отрова,
8. която опалва тялото; човек губи познанието, господарю и обхванат от нея, не вижда по-добро от смъртта.
9. Достигнах до такова състояние на превратната си съдба, че не мога да видя края ѝ по друг начин, освен да се освободя от живота си.
10. Това и ще направя сега, о най-добри от двапътиродените!” Това каза той на баща си махатмата – най-добрият сред познаващите Брахма.
11. Ето в каква заблуда беше Дхритараштра, дошъл до предела на мъката си; и замлъкна в дълбок размисъл царят, о Господарю на земята.
12. Като изслуша думите му, господарят Кришна Двайпайана промълви тези думи на победения си от скръб син:
Вйаса каза:
13. Чуй това, което ще ти кажа, дългоръки Дхритараштра. Ти познаваш Шрути, мъдър и щастлив си в делата на Закона, господарю.
14. Няма нищо неизвестно за теб, което подлежи да научиш, победителю на врагове. За недълговечността на смъртните ти, несъмнено, знаеш.
15. След като светът на живите е нетраен, след като е недълговечно съществуването, след като животът завършва със смърт – тогава за какво скърбиш, Бхарата?
16. Това бедствие възникна пред собствените ти очи; твоят син стана причина за него по силата на съчетанието на времето.¹
17. Царю, не зависеше от човешката воля гибелта на кауравите. Защо тъжиш за богатирите, отправили се по висшия път?
18. Дългоръкият, мъдър, великодушен Видура полагаше усилия да спаси мира, о господарю на народа;
19. но срещу решението на съдбата никой няма сила, колкото и дълго да се старее – тъй мисля.
20. А какво трябваше да сторят боговете, аз чух лично; сега ще ти съобща какво стана тогава.
21. Някога аз, победил умората, бързах към събранието на Индра и видях там събралите се небесни жители.
22. Всички дева-риши, начело с Нарада безгрешният, видях там и Земята, о господарю на земята.
23. За да изпълни своето дело, тя се беше явила сред боговете; тогава Благата, пристъпвайки към Дхатри, каза на събралите се богове;
24. “Това, което бяхте длъжни да изпълните за мене още в обителта на Брахма, тази обещана велика съдба очаквам да изпълните бързо.”
25. Тогава почитаният във всички светове Вишну, като чу нейните думи в събранието на боговете, каза на Земята с усмивка следните думи:

¹ Намек за идването на Кали-йуга

26. “Първият от стоте сина на Дхритараштра има име Дурьодхана ще свърши това дело.
27. Приеми го като охранител на земята, тогава ще се изпълни това дело. Заради него защитниците на земята ще се срещнат на полето Куру
28. и ще започнат да се избиват един-друг с тежки оръжия. И тогава твоят товар, царице, ще бъде облекчен.¹.
29. Иди си по-бързо, прекрасна, в своята обител за поддържане на света.” Този син, царю, е частица от Кали.
30. Той влезе в утроба за да унищожи хората, Господарю. Припрян, немилостив, избухлив, гневен;
31. по съчетание на съдбата, подобни се случиха и братята му; и Шакуни – братът на майка му, и най-близкият му приятел Карна.
32. Те се събраха заедно със земните царе за гибелта на рода; какъвто се роди царят, такива са и неговите хора.
33. Неправедните стават праведни, ако е праведен стопанинът им; добър или лош е стопанинът - такива стават и слугите, в това няма съмнение.
34. Като получиха неправоделен раджа, царю, твоите потомци загинаха. О дългоръки, това го знае и Нарада, познаващият подробно всичко.
35. По собствена вина загинаха синовете ти, господарю на земята, не скърби за тях., о Индра сред царете, нямаш причини за скръб.
36. Пандавите не са виновни пред теб ни най-малко; заблудените ти синове извършиха убийствата на тази земя.
37. За твое добро, в това няма съмнение, навремето Нарада беше казал като се срещна с Юдхиштира по време на посвещението на царството;
38. “Всички каурави и пандави, срещайки се, ще загинат, сине на Кунти; изпълни това, което трябва да се направи.”
39. Като чува думите на Нарада тогава заскърбиха Пандавите. Ето я цялата божествена вечна тайна.
40. Знанието, което може да ти помогне да разсееш мъката си и да приемеш отново живота, господарю, е да почувстваш нежност към синовете на Панду, след като вече ти е известно начертаното от съдбата.
41. За това дело, дългоръки, съм слушал и по-рано; за него се говореше при извършването на височайшия обред за посвещението на царството на Дхармараджа.
42. След като му открих тази тайна синът на Дхарма се стараяше кауравите да не се разделят, но съдбата беше по-силна.
43. Защото любимата воля на Разрушителя е непреодолима за всяко същество, подвижно или неподвижно, раджа!
44. Ти, господарю – най-праводелният, най-добрият сред мъдрите – ти знаеш това, което смущава съществата; кое е път и кое не е път, о Бхарата!
45. Като разбере, че изгаряш от мъка и всеки миг губиш съзнание, цар Юдхиштира ще прекрати диханието си!
46. Той е мъдър и винаги състрадателен дори и към низшите животни, как няма да бъде състрадателен към тебе, господасрю на царете?
47. По моя заповед, знаейки неотвратимото, а също и от жалост към Пандавите, съхрани живота си, Бхарата!
48. Така в бъдеще ще достигнеш слава в света; заради Закона ще извършваш дълго велик подвиг, сине!
Вайшампайана каза:
49. Като чу тези думи на безмерно великолепия Вйаса, опомняйки се мигновено, Дхритараштра каза:
50. “Голяма, скръбна мъка ме преследва, два пъти родени. Не помня себе си, непрекъснато губя съзнание;

¹ Вследствие на войната и гибелта на много хора в битката, пренаселената Земя ще олекне.

51. като чух твоите думи, родени по волята на съдбата, аз ще съхраня своя живот и няма да се поддам на скръбта.“

52. Като изслуша речта на Дхритараштра, Вйаса, синът на Сатйавати, изчезна.

Тъй в святата Махабхарата, в “Книга за жените”, в сказанието “Принасяне на вода”, завършва глава 8, наречена “Утешението на Дхритараштра”

Глава 9

Джанамеджая каза:

1. Когато се оттегли господарят Вйаса, какво направи владетелят на земята Дхритараштра, това ми разкажи, певецо-риши?

2. А също царят на кауравите, многославният син на Дхарма и онези тримата – Крипа и другите, какво извършиха?

3. За Ашватхаман слушах вече и за злото, което си сториха един на друг, какво се случи после, кажи ми, какво каза Санджая?

Вайшампайана каза:

4. След убийството на Дурьодхана и на всички рати, Санджая, лишен от ясновидството си, пристъпи към Дхритараштра.

Санджая каза:

5. Събралите се от разни страни владетели на народи се отправиха към света на предците заедно с твоите синове.

6. Твоят син постоянно беше уговарян и въпреки всичко той погуби земята с враждата си. Съгласно закона

7. за синовете, внуците, бащите си, о господарю на земята, а след тях и за всички останали, извърши посмъртните обреди.

Вайшампайана каза:

8. Като чу тези страшни думи на Санджая, господарят на земята падна като мъртъв на земята.

9. Като дойде към лежащия на земята владетел, познаващият цялата дхарма Видура му каза тези думи:

10. Стани, раджа, защо лежиш, Бхарата. Нали всички тези сатвати отидоха във висшите светове, господарю на народа!

11. Отначало съществата ги няма, проявяват се в средата и накрая отново ги няма; какво печално има в това, Бхарата?

12. Скърбящият не върви след умрелия; човек не умира от скръб. Така е в този свят, защо скърбиш за това?

13. Този, който не се е сражавал умира, а сражаващият се остава жив; никой няма да се изплъзне когато му дойде времето.

14. Защото времето увлича всички разнообразни същества. За времето няма никой нито омразен, нито скъп, о най-добри Каурава!

15. Както вятърът накланя на всички страни върховете на тревите, така по волята на времето се движат всички същества, о Бхарата!

16. От тях, вървящи към една цел, някои времето подканя по-рано, други - по-късно, защо да се тъгува за това, раджа?

17. Ти страдаш за тези, които бяха убити в сражението, раджа, но всички тези махатми без печал се отправиха към третото небе.

18. Ни жертви, ни дарове, нито изучаване на Ведите, нито умъртвяване на плътта на довежда смъртните до небето така, както воините – гибелта в сражение.

- 19.Телата си богатирите принесоха в жертва на огъня; безмерно мощни, свещенодействайки, със стрелите си те правиха възлияния.
- 20.Ето, аз ти разказах за великия райски път, раджа; за кшатриите не е указано друго, освен битки.
- 21.Тези великодушни кшатрии, воините – украшения на събранието, достигнаха висше блаженство – за тях не бива да се скърби!
- 22.Човече-тур, не тъгувай, успокой се. Дори да си победен от мъката, не бива да пропускаш това, което трябва да изпълниш.

Тъй в святата Махабхарата, в “Книга за жените”, в сказанието “Принасяне на вода”, завършва глава 9, наречена “Утешението на Дхритараштра”

Глава 10

Вайшампайана каза:

1. Като изслуша думите на Видура, турът сред хората възкликна:”Нека запретнат колесницата!” и добави:
2. “Бързо доведете Гандхари, а също и жените бхаратки. Нека доведат и снаха ми Кунти и другите млади жени.”
3. Така каза праведникът на Видура, най-добрият сред познаващите Дхарма и с удавено в мъка съзнание тръгна към колесницата.
4. Гандхари, измъчвана от мъка по синовете си, слушайки думите на мъжа си забърза към раджата заедно с Кунти и останалите жени.
5. Като дойде при царя, обхванати от голяма скръб, опитвайки да се утешат един-друг, те застанаха силно.
6. Кшатри ги утешаваше, страдайки повече от тях. Обляни в сълзи, той ги настани в колесницата и излезе от града заедно с тях.
7. Тогава се надигна стенание във всички градове на кауравите, всички бяха измъчвани от скръб, дори децата.
8. Жените, чиито мъже бяха убити, жените, които дори боговете не бяха виждали по-рано, сега се явяваха пред простолюдието.
9. Разпуснали прекрасните си коси, захвърлили украшенията, само в по една проста дреха, те бродеха и стенеха.
- 10.Живеещи в домове, подобни на бели планини, те излизаха както от планинските пещери излизат петнистите кошути, когато е убит водачът им.
- 11.Тичайки, огромни тълпи от жени, измъчвани от скръб, се мятаха насам-натам като кобили
- 12.надавайки вопли за синовете, бащите и братята си, както когато се свършва светът в края на Йугата.
- 13.Нареждайки, те ридаеха, залитайки насам-натам, загубили от мъка разсъдъка си, без да знаят какво да правят.
- 14.Тези, които преди се смущаваха даже от по-младите си приятелки, сега не се смущаваха дори от свекрвите си, покрити само с една проста дреха.
- 15.Те, които бяха свикнали да се утешават една-друга даже за дреболии, сега, поразени от мъка, дори не се поглеждаха.
- 16.Ридаейки, те с хиляди обкръжиха скръбния раджа, който излезе от града и забърза към полето на боя.
- 17.Вайшите-занаятчий, търговците и всички работници излязоха от града начело с господаря на земята.
- 18.Те стенеха и скърбяха за гибелта на кауравите и страшният вопъл, пронизващ световите, се чуваше отдалеч.
- 19.Той бе подобен на вопъла на изгарящите същества в края на Йугата, сякаш настъшваше

небитието.

20.С дълбоко развълнувани сърца плачеха те, махараджа, страдайки за загиналите каурави; и този вопъл беше огромен и страшен!

Тъй в святата Махабхарата, в “Книга за жените”, в сказанието “Принасяне на вода” завършва глава 10, наречена “Заминаването на Дхритараштра”

Глава 11

Вайшампайана каза:

1. Като се отдалечиха на разстояние един човешки глас, те видяха великите воители: сина на Шарадва Крипа, Критаварман и сина на Дрона.
2. А те, като видяха раджата, владетелят гледащ с очите на знанието, заливайки се в сълзи, въздъхвайки и ридаейки, казаха следното:
3. “Твоят син, махараджа, след като извърши много трудно дело, се отправи със своите последователи, раджа, към света на Шакра, о господарю на земята!
4. От цялата войска на Дурьодхана се измъкнахме на колесниците си само ние тримата, всички други воители загинаха, о Бхарата!
5. Така говореше раджа Крипа, синът на Шарадва. После той каза на страдащата за сина си Гандхари следните думи:
6. “След като изстреби множество рати врагове, сражавайки се безстрашно, извършил богатырски подвизи, твоят син отмина към Смъртта.
7. Той без съмнение е достигнал онези незатъмнени светове, които се добиват чрез силата на оръжието; влязъл в светозарно тяло, той странства, подобно безсмъртните.
8. Никой от сражаващите се богатыри не обърна гръб да избяга, ни един от тях не долепи длани в молба за пощада, приемайки смърт от оръжие.
9. Древните са указали висшия път на кшатриите – да приемат смърт от оръжие; затова не бива да се съкрушаваш.
10. Но и враговете им пандави няма да ги забравят, царице! Чуй какво извършихме ние под водачеството на Ашватхаман.
11. Като чухме, че твоят син бе несправедно убит от Бхимасена, прониквайки в спящия стан, ние избихме пандавите;
12. изстребихме всички панчалийци, начело с Дхриштадйумна; паднаха родните синове на Друпата, а също и на Друпата.
13. Тогава, след като избихме множество вражи синове, ние препуснахме, защото тримата не бихме устояли в битка.
14. Защото великите махаратхи Пандави се приближават много бързо. Те ще ни отмъстят, изпаднали във властта на гнева.
15. Като чуят, че са избити синовете им, тези бикове-човеци ще изпаднат в ярост и ще ни преследват по петите преславните воители!
16. След като избихме техните близки, ние не можем повече да останем тук; пусни ни да си вървим, царице и не се измъчвай повече.
17. И ти ни пусни, раджа и бъди твърд, гледай само висшата кшатрийска дхарма.”
18. След като казаха така на раджата и извършиха прадакшина¹, о Бхарата, Крипа, Критаварман и синът на Дрона
19. погледнаха Дхритараштра, премъдрият раджа и бързо пришпориха конете си великодушните по посока на Ганг.
20. Като се отдалечиха, тези раджи-махаратхи се разотидоха на три страни, след като развълнувано се протиха.

¹ Почтителен поклон

21. Крипа, синът на Шарадва се отправи в Хастинапура: синът на Хридики – към своето царство, а синът на Дрона – към обителта на Вйаса.
22. Така се разделиха тези воители, оглеждайки се, измъчвани от страх, след като извършиха престъпното унищожение на синовете на великодушните Пандави.
23. Така, след като тези богатири се срещнаха с царя преди изгрев слънце, разотидоха се покорителите на врагове кой накъдето иска, махараджа.
24. И тогава великите богатири Пандави, след като се срещнаха със сина на Дрона и го победиха в битка, също бързо се отдалечиха.

Тъй в святата Махабхарата, в “Книга за жените”, в сказанието “Принасяне на вода”, завършва глава 11, наречена “Срещата с Крипа, синът на Дрона и Бходжа”

Глава 12

Вайшампайана каза:

1. Когато бяха избити тези рати, праведният раджа Юдхистхира, чул, че чичо му е излязъл от Нагасахвайа,
2. побърза да посрещне скърбящият за синовете си раджа, сам измъчван от отчаяние за синовете си, заедно със скръбните си братя, о махараджа!
3. Съпровождан от великодушния Дашарха и от богатирите Ююдхана и Юютсуна;
4. с него беше и тежко страдащата Драупади, измъчвана от скръб, заедно със събралите се там млади принцеси-панчалийки.
5. Той видя тълпите жени край Ганг, о най-добри Бхарата, страдащи, стенещи като чайки
6. Хиляди плачещи страдащи жени обкръжиха раджата, дружелюбни и недружелюбни, ридаещи, издигащи ръце:
7. “Къде е твоето познаване на Дхарма, раджа? Къде са благостта и ненавреждането? Та ти погуби учителите, приятелите бащите, синовете и братята си!
8. След убийството на Дрона и на праядо ти Бхишма, а също на Джаядратха как ще намери покой сърцето ти, махараджа?
9. За какво ти е царство, като не виждаш бащите и братята си, труднопобедимия Абхиманю и синовете на Драупади, о Бхарата?”
10. Като отмина виещите като чайки жени, дългоръкият Юдхистхира, познаващият Дхарма, отдаде почитания на чичо си.
11. Съкрушителят на неприятели се поклони пред баща си.¹ И всички Пандави, като се поклониха, също съобщиха за себе си.
12. Бащата, страдайки тежко за синовете и роднините си, недружелюбен, измъчван от скръб, прегърна причинилият смъртта на синовете му Пандава.
13. Като прегърна Дхармараджа, той го почете, Бхарата, но злобно търсеше Бхима и беше готов да го изгори като огън.
14. Огънят на неговия гняв, раздухан от вятъра на мъката, като горски пожар се стремеше да изпепели Бхимасена.
15. Като отгатна намерението му срещу Бхима, предчувствайки нещо недобро, Хари² отдръпна с ръка и желязна статуя на Бхима
16. постави мъдрият; разгада движението Хари и го изправи в тази посока знаещият всичко Джанардана.³
17. Като склеци в ръце желязния Бхима, могъщият раджа размаза въображаемия Врикодара.
18. Обладаващ силата на десет хиляди слона, като смаза желязния Бхима раджата така нарани

¹ В древна Индия отношенията между чичо и племенник са като между баща и син, особено ако бащата е загинал и чичото му е по-голям брат.

² Кришна

³ Кришна

- гърдите си, че от устата му потече кръв.
19. Като падна, кръвта му се изливаше на земята и той приличаше на разцъфнало коралово дърво.
 20. Тогава го подхвана неговият колесничар, синът на Гавалгана Санджая и като го успокояваше и поддържаше, му говореше: "Не прави така!"
 21. А той, като изля яростта си, изтощи се в гнева си, почтеният, "Уви, уви, Бхима!" - възклищаваше царят, изпълнен с мъка.
 22. Като разбра, че гневът му се е изтощил и че раджата страда, че е убил Бхимасена, синът на Васудева, най-добрият сред мъжете, промълви следните думи;
 23. "Не скърби, Дхритараштра, защото ти не си убил Бхима, а само низвергна желязното му подобие.
 24. Знаейки, че си попаднал във властта на гнева, о Бхарата, аз отдръпнах сина на Кунти, който вървеше право в зъбите на Смъртта.
 25. Защото, тигре сред царете, няма равен на тебе по сила. Кой е в състояние да се измъкне от твоите обятия?
 26. Както, идвайки в смъртта, никой няма да се измъкне жив, така жив няма да си тръгне никой, попаднал в твоите ръце.
 27. Затуй, Каурава, сложих пред теб това желязно изображение на Бхима, направено от твоя син.¹
 28. Изгаряно от мъката по твоя син, сърцето ти се отвърна от Правдата, затова ти поиска да убиеш Бхимасена, о Индра сред царете!
 29. Но от това убийство няма да ти олекне, раджа! от това няма да оживеят синовете ти, махараджа!
 30. Проследи мислено какво сторихме ние, които искахме да запазим мира и не предавай сърцето си на скръбта!

Тъй в святата Махабхарата, в "Книга за жените", в сказанито "Принасяне на вода" завършва глава 12, наречена "Разрушението на желязния Бхима"

Глава 13

Вайшампайана каза:

1. Тогава пристъпиха слугините с водата за пречистване и като свършиха с измиването Мадхусудхана² отново промълви:
2. "Раджа, ти познаваш Ведите, Шастрите, Шрути и Пураните, известни са ти задълженията на царя.
3. Като знаеш всичко това, многомъдри, ти, който си способен да проявиш и сила и слабост, защо така се гневещ на това, което се случи по твоя вина?
4. Тогава ти говорехме и аз и Бхишма, и Дрона, Видура, Санджая...но ти не искаше да ни разбереш, раджа!
5. При избора ти не последва нашите съвети, макар да знаеше, че пандавите превъзхождат по сила и бигатство кауравите.
6. Раджа, нали твърдят в познаването отчита своите грешки, времето и разпределението на силите и така постига добро.
7. Който, уговарян от доброжелатели, не различава доброто от лошото и настоява на лошото, после – изпаднал в беда – тъгува.

¹ Дурьодхана е направил желязния Бхима от умраза за да се упражнява срещу него в бой с боздуган, а също и с магически смисъл. Когато над такъв образ се произнасят заклинания, те навреждат на врага. Кришна, освен че спасява Бхимасена, помага и за унищожението на магията срещу него. Унищожението на такова желязно подобие се счита за опасно и Дхритараштра получава ответен удар след като го счупва.

² Кришна

8. Така и ти избра за себе си, разбери това, Бхарата. Ти се подчини на волята на Дурьодхана. Раджа!
9. Всичко се случи по твоя вина, защо тогава искаше да убиеш Бхима? Затова укроти яростта си, спомни си своите злодейства.
10. Този, който проведе нечестното състезание, който доведе в събранието панчалийката¹ беше убит от бхимасена, който желаше да утоли ненавистта си.
11. Погледни своите и на сина си престъпления. Без вина ти прати Пандавите в изгнание, съкрушителю на врагове!”
Вайшампайана каза:
12. Тъй Кришна каза цялата истина, о господарю на народа. А владетелят на семейта Дхритараштра отвърна на сина на Деваки:
13. Вярно е това, което каза, дългоръки Мадхусудхана! Нежността към сина ми, о праведни, поколеба моята твърдост.
14. За щастие този могъщ смел тигър сред хората Бхимасена, пазен от тебе, Кришна, не попадна в ръцете ми!
15. Сега мисля само за едно – утихна гнева ми, оттече се горчилката – искам да прегърна средния Пандава, богатирят, Кешава!
16. След като са убили господарите на земята и синовете ми, то моя защита са синовете на Панду – възстановена е дружбата ми с тях!”
17. Тогава ридаейки, той докосна с ръце Бхима и Дхананджая² и славните богатири – двамата сина на Мадри – благослови и ласкаво успокои прекрасните.

Тъй в святата Махабхарата, в “Книга за жените”, а сказанието “Принасяне на вода” завършва глава 13, наречена “Освобождението на Дхритараштра от гнева”

Глава 14

Вайшампайана каза:

1. Тогава братята Каурави-Пандави с разрешението на Дхритараштра се отправиха заедно с Кришна към Гандхари.
2. Въпреки че знаеше, че праведният раджа Юдхиштхира беше убил собствените си врагове, безупречната Гандхари поиска да го прокълне, измъчвана от болка за синовете си.
3. Знаейки нейното зло намерение срещу Пандавите, мъдрият син на Сатйавати³ в същия миг намисли да ѝ противостои.
4. Като се уми с вода от Ганг и се пречисти с благовония и чисти напитки, превъзходният риши бързо отправи мислите си в тази посока.
5. С дивното си зрение той можеше да вижда това, което лежи в сърцето на всеки, обладаващ дихание – затова се яви там господарят.
6. И каза великият подвижник на снаха си, която винаги говореше благословии:”Отмина времето за проклетия, нека дойде времето за прошка!”
7. Успокой се, не се гневи на Пандавите, Гандхари! Удръж думите на проклятието, послушай ме!
8. Осемнайсет дни те молеше твоят син, желаещ победа:”Благослови, майко, сражаващият се с враговете си!”
9. И всеки път, въпреки че му желаше победа, ти отвръщаше на думите му, Гандхари:”Който пребивава в Правдата, той побеждава!”
10. Не си спомням ни една излишна или несправедлива твоя дума, Гандхари! Ти винаги се радваш на доброто на съществата.

¹ Драупади

² Арджуна

³ Вйаса

11. В тази шумна схватка на царете, победен от синовете на Панду в боя, без съмнение достигнал задгробния свят, беше ли твоят син най-добрият пазител на Дхарма?
12. Ти имаше преди търпелив нрав, защо сега не прощаваш? Победи кривдата ти, която знаеш Правдата. Ти сама каза: "Където е Дхарма, там е победата!"
13. Спомни си своя дълг, о мъдра, и изречените от теб думи! О правдива, не бъди такава отмъстителна! Отстъпи от гнева, Гандхари!
Гандхари каза:
14. Аз не ги съдя, не желая смъртта им, господарю! Но от мъка по синовете ми сякаш се поколеба сърцето ми.
15. Както Кунти се грижи за синовете си, така и аз ще се грижа за тях. Ще ги пазя, тъй както ги пази Дхритараштра.
16. По вина на Дурьодхана, Шакуни, сина на Субала, Карна и Духшасана се случи тази гибел на кауравите.
17. Не са пристъпили закона Бибхатсу¹ и Врикодара, синовете на Притха, също и Накула и Сахадева, и разбира се Юдхиштхира.
18. Загубили разсъдъка си, кауравите се събраха да се сражават едни с други; и едните и другите се убиваха, не изпитвам за това неприязън към Пандавите.
19. Но какво направи Бхима пред очите на Васудева?! О почтени, той предизвика в единоборство на бой с боздугани Дурьодхана;
20. Знаейки неговото превъзходство и умения, многократно проявявани в бой, той го удари под пояса², това буди гнева ми!
21. Как, след като знаеше уставите и законите, дадени от махатмите, този богатир можа да ги наруши, за да спаси живота си, как!

Тъй в святата Махабхарата, в "Книга за жените", в сказанието "Принасяне на вода" свършва глава 14, наречена "Укрепването на Гандхари"

Глава 15

Вайшампайана каза:

1. Като чу тези думи, Бхимасена, сякаш със страх, дружелюбно промълви на Гандхари:
2. "По устава или не, аз постъпих така от страх, желяйки да се спася, благоволи да ми простиш за това!
3. Ако действях според закона и паднех, никой не би могъл да убие могъщия ти син; затова извърших несправда.
4. Той беше най-изкусният в бой с боздугани. Беше останал сам от цялата войска. Постъпих така за да не би, като ме убие, той да овладее царството.
5. По-рано чрез неправда той победи Юдхиштхира и винаги е постъпвал с него безчестно.
6. За принцесата Панчалийка, менструираща, покрита само с една дреха, какво наговори той, ти сама, господарке, знаеш!
7. Без да сме победили Дурьодхана не бихме могли да се наслаждаваме спокойно на земята с нейните морета; ето затова направих така!
8. Твоят син събуди нашата неприязън като показа в събранието лябото бедро на Драупади.
9. Още тогава трябваше да убием твоя син - злодей. Но по заповед на Дхармараджа останахме неподвижни в събранието.
10. Огромна беше враждата, царице, запалена от твоя син – ние постоянно страдахме от нея в гората; ето защо постъпих така.
11. Тази вражда достигна предела си, когато убивах Дурьодхана в схватката; Юдхиштхира получи царството и ние тръгнахме по пътя си!"

¹ Отреченият, погнусеният от всичко земно, име на Арджуна

² т.е. Със забранен удар

Гандхари му каза:

12. Не биваше да го убиваш така, сине, дори да е бил синът ми такъв, какъвто го описваш, дори да е извършил всичко това, за което ми каза.
13. Когато конят на Накула беше убит от Вришасена, Бхарата, нали в боя вие пихте кръвта от тялото на Духшасана!
14. Праведните порицават такава жестокост, тя е свойствена за нечестивите. Защо извърши това небивало ужасно дело, Врикодара?
Бхимасена каза:
15. Кръвта дори на чужд не бива да се пие, камо ли на свой; братът на човек е подбен на него самия, между тях няма разлика.
16. Майчице, по-навътре от устата и зъбите ми не е преминавала кръвта, не тъгувай. Синът на Вивасван¹ знае това; кръвта обагри само ръцете ми.
17. Като видях, че Вришасена уби коня на Накула в боя, аз породих страх у ликуващите братя.
18. Измъчваха сърцето ми думите, които казах в гнева си, когато хванаха Драупади за равните блестящи коси.
19. Бих се лишил вовеки от дхармата на кшатрий, царице, ако бях признал, че не съм извърпил онова, което обещах тогава!
20. Благоволи да не ме обвиняваш в грях, Гандхари. И преди не си ни приемала като синове, въпреки че бяхме невинни.
21. Защо сега ни обвиняваш в грях?
Гандхари каза:
22. Ти уби стоте непобедими сина на един старец; как не можа да оставиш поне един, най-малко виновния!
23. За да се грижи за нас, сине, за двамата старци, лишени от царство. Как не остави на двамата слепци² поне една патерица?
24. И въпреки че ти, сине, остана жив, след като уби моите синове, не бих тъгувала така, ако беше действал според Правдата.
Вайшампайана каза:
25. Като каза това, Гандхари гневно попита за Юдхиштхира, измъчвана от скръбта по синовете и внуците си: ”Къде е този раджа?”
26. Юдхиштхира, Индра сред царете, пристъпи треперейки към нея и допрял длани, й каза със смирен глас:
27. “Ето ме, убиецът на синовете ти, навреждащият на хората, твоят Юдхиштхира, царице! Прокълни достойния за проклетие, защото аз съм причината за гибелта на народа.
28. За какво му е живот, богатство и царство на такъв убиец на хората, вредител и безумец!”
29. Това каза той, треперейки, стоейки близо до нея, но нищо не му каза Гандхари, само тежко, дълбоко въздъхна.
30. Той се поклони с цялото си тяло, падайки в нозете ѝ. Далновидната, познаваща Дхарма Гандхари
31. се взря в палците на краката му и в миг се появи под ноктите му парша³, а преди той имаше прекрасни нокти.
32. Като видя това, Арджуна се скри зад сина на Васудева. Обезпокоени, Бхаратите заптистъпяха от крак на крак.
33. След това гневът на Гандхари, като на майка, се утоли и най-после освободени от нея, към своята майка Притха
34. родителката на богатирите, се отправиха заедно широкогърдите. Като не ги беше виждала отдавна и беше винаги изпълнена с тревога за тях
35. заплака царицата, скривайки лице в дрехата си. Заедно със синовете си плачеше Притха,
36. оглеждаше многобройните им бойни рани; един след друг тя докосваше отново и отново синовете си.

¹ Карна

² Гандхари от солидарност към слепотата на мъжа си Дхритараштра винаги ходела с превръзка на очите.

³ Вид болест

37. После видя ридаещата Панчалийка, паднала на земята. Скърбеше измъчваната от болка Драупади, защото синовете, родени от нея, бяха убити.
Драупади каза:
38. О, почитаема, къде отидоха синовете ти¹, заедно с Абхиманю, синът на Субхадра? Като виждат, че страдаш, защо тъй дълго не идват при тебе?
39. За какво ми е царство, след като нямам вече синове?” Голямооката Притха я утешаваше,
40. повдигна ридаещата, убита от мъка дъщеря на Яджнашена и тръгна заедно с нея и със синовете си Притха, о раджа.
41. Приближавайки се към тях, скърбящата Гандхари, сама страдайки дори повече от нея², каза на преславната си снаха:
42. “Дъще, не се измъчвай така, виж, аз още повече страдам. Мисля, че ходът на времето е определил тази световна гибел.
43. Въпреки човешката воля се случи този ужас; тъй се изпълниха великите думи на Видура.
44. Стучи се това, за което след молбите на Кришна ни предупреди мъдрецът. Затъй за това неизбежно необичайно събитие
45. не скърби, не оплаквай онези, които срещнаха гибелта си в битката. И тебе, и мене няма кой да утеша.
46. Защото по моя вина загинаха тези върхове на рода!

Тъй в святата Махабхарата, в “Книга за жените”, в сказанието “Принасяне на вода” завършва глава 15, наречена “Срещата на Притха със синовете й”

Тъй свършва Сказанието за принасянето на вода

Сказание за риданието на жените

Глава 16

Вайшампайана каза:

1. Като каза това, стоящата там Гандхари видя с дивните си прозорливи очи загиналите каурави.
2. Предана на мъжа си, причастна на велика съдба, спазваща обетите, целомъдрена, извършваща велик подвиг,
3. чрез силата на дара на Кришна Двайпайана, великият риши с чистите дела, изпълнена с различни божествени свойства и дивно знание,
4. премъдрата видя в далечината сякаш пред себе си небивалото, довеждащо до трепет поле на превъзходната богатирска битка.
5. Постлано с кости и коси, залято от потоци кръв; хиляди тела лежаха там навсякъде.
6. Покрито с окървавени воители, коне и слонове, гърди на обезглавени тела, членове без туловища,
7. безмълвни слонове, коне, тълпи мъже и жени, чакали, врани, чафки и канки³...
8. Това беше радост за ракшасите-човекоядци; полето бе озвучено от виковете на чайките и на злите чакали. Кани⁴ навсякъде бяха слетели.
9. Тогава, по заповед на Вйаса, господарят на земята Дхритараштра и всички синове на Панду, начело с Юдхиштхира
10. и синът на Васудева, като пропуснаха напред жените на убитите, слепият раджа и всички жени каурави влязоха заедно в полето на боя.

¹ Тук - внуците

² Драупади

³ Вид хищни птици

⁴ Вид хощни птици

11. Като достигнаха Курукшетра жените, чиито турове бяха убити, видяха там братята, синовете, бащите и съпрузите си;
12. кълвяха убитите хищници, кани, чакали и различни полунощни същества – бхути, ракшаси и пишачи.
13. Като видяха смъртоносното игрище на Рудра, жените изпадаха със стонове от великолепните колесници;
14. виждайки невижданото дотогава, страдайки тежко, жените на Бхаратите залитаха, а някои падаха на земята;
15. някои от мъка съвсем изпаднаха в безсъзнание. От огромна жал бяха обхванати младите панчалийки и кауравки.
16. Със сърца, удавени в мъка, те се викаха с вопли отсвяхъде. Като видя ужасяващото побоище, познаващата дълга си дъщеря на Субала¹
17. се обърна тогава към Лотосоокия², най-великият сред хората:
18. “Погледни, Лотосооки, снахите ми, чиито мъже са убити; с разпуснати коси, те крещат като чайки, Мадхава!
19. Сбрани една до друга, те си спомнят туровете-бхарати; всяка притичва към син, към брат, към баща или мъж.
20. Полето е покрито с майки на богатири, о Дългоръки, чиито синове са убити. Покрито е то с жени на воители – не, с вдовици на воители е покрито!
21. Украсено с царствени богатири: Бхишма, Абхиманю, Карна, Дрона, Друпада, Шалйа...; като огън блестят
22. златните ризници, дивните скъпоценности на великодушните воители; нагръдници, налакътници и венци ги украсяват.
23. Изпуснали са богатирските ръце мачове, лъкове, стрели, различни остри ножове, боздугани, копия.
24. Глутници хищници се виждат тук-там; някои стоят, други лежат, а други играят.
25. Ето такъв е видът на побоището, воители, погледни, господарю! Като го гледам, изгарям от мъка, Джанардана!
26. С убийството на панчалийците и кауравите, Мадхусудхана, настъпи гибелта на петте естества³, тъй мисля.
27. Окървавени прекраснопери кани разкъсват труповете – с хиляди и хиляди кани ги влачат и гледат.
28. Кой би могъл да предвиди гибелта на Джаядратха и Карна, а също на Дрона и Бхишма, на Абхиманю?
29. Непобедимите виждам убити, о Мадхусудхана! Оглозгват ги кани, канки, чакали и кучета.
30. Виж тези тигри сред хората, сега са подобни на загаснали огньове. Попадайки под властта на гнева, те се подчиниха на волята на Дурьодхана.
31. Меки, неопетнени легла им подхождат, а сега те лежат разпиляни поразбърканото поле!
32. Преди певците постоянно ги славеха в химни, а сега слушат зловещия страшен вой на чакалите.
33. Някога преславните богатири почиваха в ложета, намазани със сантал, опташени с алое, а сега се валят в прахта.
34. Сега кани, птици и чакали са техните украшения; зловещи, ужасни, те се нахвърлят върху тях с викове отново и отново!
35. Воиците сякаш още са живи, опиянени от боя, прегръщат любовно позлатените си мечове, заклетите боздугани, заострените стрели.
36. Някои са оглозгани от хищници, а други, съхранили цвета и облика си, лежат прекрасни, подобни на турове със златни венци.
37. Някои, паднали на боздуганите си, обвинили ги с ръце, ляжат по очи като с любима жена;
38. на някои са разбити ризниците, но флаговете са неопетнени. Към тях, сякаш са живи,

¹ Гандхари

² Кришна

³ Петте основни стихии – вода, въздух, огън, земя и етер

хищниците се страхуват да дойдат.

39. А други ги разкъсват; златните им венци са разхвърляни навсякъде.
40. Хиляди страшно ревящи чакали, добирайки се до шиите им, късат накитите на убитите воители.
41. Други, които винаги нощем бяха обожавани от певци с превъзходни химни и изискани обръщения,
42. сега ги оплакват прекрасните им жени в голяма мъка; тежката им болка събужда жал, о вришнецо!
43. Като гъстак от червени лилии сияят лъчистите лица на тези превъзходни скърбящи жени, о Кешава!
44. Ето, те спряха да плачат, изпълнени с горестни мисли; ту насам, ту натам се мятат в мъка жените на кауравите.
45. Слънцецветни като разтопено злато сияят лицата на младите кауравки от изстъплението на риданията им.
46. Скърбейки, те се опитват да се успокоят една-друга, но сами в неясно съзнание, не разбират собствените си вопли.
47. Някои, задълго съдържали диханието си, отново и отново започват да нареждат; ето там друга, застинала от мъка, напуска живота си!
48. Много от тях, съзерцавайки трупове, крещат и ридаят, а други се удрят по главите с нежните си пръсти.
49. Туловища, глави, ръце, гърди – всичко е смесено; обсипана е с тях земята, сякаш гори!
50. Гледайки обезглавените тела на любимите си и главите без тела, жените губят разсъдъка си.
51. Обезумели, някои се опитват да сложат главата на тялото, но виждайки, че това са различни части, възкликват печално: ”Не е така!”
52. Отсечените ръце, бедра, стъпъла прилепвайки към телата, изгаряни от обхваналата ги мъка, те застиват отново.
53. Вдигайки главите, откъснати от зверовете, вглежайки се, някои жени не познават съпрузите си.
54. С ръце те се удрят по главите, Мадхусудхана, вирайки се в братята, синовете и съпрузите си, убити от враговете.
55. Ръце с мечове, глави с обеци покриват земята; непроходима смес от месо и кръв.
56. Безупречните, непознаващи болка сега са потънали в страдание; съзерцавайки земята, осеяна с тела на бащи, синове и братята
57. като табуни кобили с прекрасни гривни – ето виж, Джанардана, тълпите от снахи на Дхритараштра!
58. По-горестно нещо бих ли могла да си представя, о Кешава, от видът на тези жени с обезобразени от мъка лица?
59. Явно в предишните си животи съм извършила тежки грехове, щом сега виждам повалени внуците, синовете и братята си, Кешава!
60. Страдайки и нареждайки така, тя видя убития си син.

Тъй в святата Махабхарата, в “Книга за жените”, в сказанието “Риданието на жените” завършва глава 16, наречена “Жените съзерцават бойното поле”

Глава 17

Вайшампайана каза:

1. Тогава, като видя Дурьодхана, измъчена от смъртна болка, Гандхари внезапно падна на земята като отсечено стъбло.
2. Но щом пак дойде в съзнание, отново и отново крещейки, тя се вираше в Дурьодхана,

повален на кървавото си ложе.

3. Като го прегръщаше, Гандхари жално нареждаше: "Сине мой, о сине!" - така, измъчвана от болка, ридаше царицата.
4. Могъщата му гръд, украсена с огърлица, оросиха сълзите ѝ, пълни с мъка.
5. Тя каза на стоящия до нея Хришикеша¹: "Когато започваше тази битка, побоището на рода, господарю,
6. този праведен цар ми каза, Варшнея: "Майчице, предречи ми победа в този бой!"
7. Като знаех, че всичко се случи заради нашата алчност, аз му отговорих: "Тигре сред хората, където е Правдата, там е победата;
8. щом се стремиш към война, пази се от заблуди, сине – тогава несъмнено ще влезеш в световете, които се добиват чрез оръжие, като безсмъртен господар!"
9. Така му говорех още отначало, затова не съм съкрушена за сина си. За нещастния Дхритараштра тъгувам, чиито роднини са убити.
10. Моят син – този яростен превъзходен воин, напълно въоръжен, непобедим,, сега почива на богатирското си ложе, погледни го, Мадхусудхана!
11. Този, който някога оглавяваше царството, сега лежи в прахта – такава е превратността на времето!
12. Без съмнение Дурьодхана тръгна по труднодостижим път, затова лежи сега мъртъв на богаторско ложе.
13. Някога го забарляваха най-хубавите жени, а сега го веселят зловеците чакали.
14. Някога, седнали в кръг, го различаха мъдреци, а сега, убит и прострян на земята, са го наобиколили кани.
15. Някога девойки му вееха с най-прекрасните ветрила, а сега го обявяват с крилете си птиците.
16. Ето го, лежи младият, дългорък, истински смел слон, сразен като от лъв от Бхимасена в боя.
17. Погледни Дурьодхана, Кришна, разпрострян, обагрен в кръв; в бой един на един с боздугани убит от Бхимасена!
18. О Кешава, някога дългоръкият поведе 11 рати в сражение, а сега заради своето поведение сам дойде в смъртта.
19. Ето, лежи Дурьодхана махаратхи, великият воин, победен от Бхимасена както лъв побеждава тигър!
20. Празнодумец, той презря баща си и Видура; като малко момче заради неуважение към старците попадна във властта на смъртта.
21. Свободна от врагове 30 години стоеше земята му, а сега синът ми лежи на земята убит, о господарю на земята!
22. Не много отдавна, Кришна, управлявана от потомците на Дхритараштра, аз виждах земята пълна със слонове, крави и коне, Варшнея.
23. А сега, заради тяхното самоуправление, виждам само мъртви слонове, крави и коне; за какво ми е да живея, о Мадхава!
24. Ето виж, по достойни за оплакване от смъртта на сина ми са жените, седнали до убитите богатири.
25. Ето я с разпуснати коси прекраснобедрата Шубханка, жената на Дурьодхана, блестяща като златен олтар – виж, Кришна – ето я майката на Лакшмана!
26. Нима не се радваше тя, докато беше жив силноръкият? Разумната пребиваваше в обятията на прекрасния.
27. Как не се разкъса на сто части сърцето ми, при вида на сина ми и на неговия син, убити заедно в сражение?
28. Безупречната целува окървавения си син, а с ръце гали прекрасните бедра на Дурьодхана.
29. Скърби, разумната за съпруга и за сина си; ту гледа мъжа си, ту обръща поглед към сина.
30. Погледни, удрайки се с китки по главата, тя пада на бедрата на богатиря, царя на

¹ Кришна

кауравите, о Мадхава!

31. Тя сияе като тичинка в син лотос; погалва ту лицето на сина си, ту на съпруга.
32. Ако са правдиви Агамите и Шрути, значи със сигурност този раджа е получил световете, достигнати от силата на ръката му.
Тъй в святата Махабхарата, в “Книга за жените”, в сказанието “Риданието на жените”, завършва глава 17, наречена “Съзерцание на тялото на Дурьодхана”

Глава 18

Гандхари каза:

1. Погледни, Мадхава, стоте ми угаснали сина, победени в битката. Ето ги простряни на земята, повалени от боздугана на Бхимасена.
2. Но още по-мъчно ми е за младите ми снахи, които с разпуснати коси тичат по полето, загубили в сражението синовете си.
3. По-рано, в прекрасни одежди, те се разхожраха по площадките из градините., а сега, паднали на потъналата в кръв земя,
4. отпъждат каните, разните птици и виещи чакали, клюмват, изтерзани от мъка, бродят като пияни...
5. С безупречните си тела, те падат в прилив на мъка, съзерцавайки ужасното побоище.
6. Като гледам моята любима принцеса, майката на Лакшмана, царската дъщеря, сърцето ми не намира покой, Дългоръки!
7. Някои, виждайки изведнъж братята, съпрузите или цуновете си, убити в сражението, падат, хващайки с прекрасните си ръце ръцете им.
8. О Мадхава, непобедими, чуй воплите на старичите и на девойките на жестокото побоище на техните близки!
9. Измъчени, те намират убежище до труповете на слоновете, на падналите запрегнати коне, на колесниците, гледай, могъщи!
10. А други, с прекрасни лица с обеци стоят, не помръдват, защото не могат да намерят откъснатите глави на мъжете си, Кришна!
11. Явно те, които плачат над падналите и аз, неразумната, също сме извършили немалко грехове в предишните си животи, безупречни,
12. за да бъдат така повалени от Дхармараджа всичките ни близки, о Джанардана! Защото не умираат делата на човека, добри или лоши, Варшнея!
13. Младите благородни жени с хубави гърди и станове, срамежливи, чернооки, чернокоси,
14. крещят като гъски, опиянени от тежката болка, като лебеди бикат, погледни ги как падат, Мадхава!
15. Блестят като мълнии, като лотоси принцесите, о Лотосооки. Безупречните им лица приличат на разпалено лъчисто слънце.
16. Ревнувани някога от падналите ми синове, о сине на Васудева, страстни като опиянени слонове, сега те се показват пред простолюдието.
17. Белите столунни щитове, слънцеподобните флагове, нагръдниците, ризниците, златните украшения,
18. шлемовете на синовете ми се търкалят по полето, погледни, те блестят като огньове, обилно напоени с топено масло, о Говинда!
19. Ето, сразен от вражи богатир, лежи Духшасана; всичката му кръв изпи Бхимасена в боя.
20. Виж, Мадхава, синът ми, повален от боздугана на Бхимасена, спомнящ си нещастната загуба¹ и подбуждан от Драупади;
21. Духшасана, желаейки да угоди на брат си и на Карна, о Джанардана, тогава каза, когато

¹ Когато Дурьодхана нечестно ги изиграва на хазарт, унижава Драупади и ги изпраща за 13 години в изгнание

- доведоха Панчалийката, спечелена на хазарт
22. в присъствието на Сахадева, Накула и Арджуна: ”Ти си жена на роби, хайде тръгвай към нашия дом, Панчалийке!”
23. Тогава аз казах на цар Дурьодхана, о Кришна: ”Сине, избягвай Шакуни като мрежите на смъртта!
24. Разбери че чичо ти, братът на твоята майка, обича раздорите. Остави го, сдобри се с Пандавите, сине!
25. Глупако, ти не мислиш за яростта на Бхимасена. Като слон с нажежено желязо го смушкваш с язвителните си думи!”
26. Но той презря, гневният, моите думи и насочи към тях жилото на стрелите си, исливайки яда си като змия срещу бикове.
27. И ето, почива Духшасана, разхвърлил могъщи ръце; като лъв грамаден слон го уби Бхимасена.
28. Яростният Бхимасена извърши чудовищна жестокост; от гняв той изпи ктътва на Духшасана в боя.

Тъй в святат Махабхарата, в “Книга за жените”, в сказанието “Риданието на жените” завършва глава 18, наречена “Речта на Гандхари”

Глава 19

Гандхари каза:

1. Ето синът ми Викарна, когото уважаваха мъдреците, Мадхава; сега лежи на земята победен, на сто части разкъсан от Бхима.
2. Лежи убитият Викарна между слоновете, о Мадхусудхана, както есенес месецът – творец на нощта – лежи сред разхвърляните сини облаци.
3. Стиснали големия му лък, мазолестите му от стрелба ръце, са облечени във воински ръкавици – птиците не могат да ги изкълват.
4. Страдалката, неговата тъничка жена, непрестанно гони тези хищни птици, но не успява да ги пропъди, Мадхава!
5. Турът сред хората, младият смел богатир Викарна, привикнал на щастие, достоен за щастие, лежи в прахта, Мадхава!
6. С дългоухи железни стрели е разбита гърдта му в сражението; но красотата на най-добрия от Бхаратите не е убита и сега.
7. Ето пазителят, признат за богатир в боя, обезглавен лежи, врагоубиецо, Дурмукха, загинал в схватка.
8. Лицето му, сине, бродещите зверове са наполовина изгризали; то прилича на седемдневна луна, о Кришна!
9. Гледайки прекрасното му лице, как са могли неприятелите да го убият в боя? Сега той лежи в прахта!
10. Срещу него, приятелю, никой не можеше да устои в разгара на битката. Как са могли неприятелите да убият Дурмукха, о премъдри победителю на света?
11. Ето го Читрасена, синът на Дхритараштра, прострян на земята, убит!. Погледни най-добрия сред воините, Мадхусудхана!
12. Той е с пъстри дрехи, с венец; младите му жени, горчиво ридаяйки, са го наобиколили измъчени, заедно с хищниците.
13. Рева на бродещите зверове и крясъка на ридаящите жени – тази смесица ме поразява, Кришна!
14. Вивиншати, който беше винаги обкръжен от красиви жени, прекрасният младеж – виж – сега се разлага в прахта, о Мадхава!

15. Двадесетият ми син Вивиншати лежи с ризница, пронизан със стрели в битката; двадесет хищни птици са седнали около него.
16. Воинът, проникнал с бой във войската на пандавите, сега лежи на богатирско ложе – праведно, неподвижно и висше.
17. С прекрасни вежди, едвам усмихнат, подобен на господаря на звездите, о Кришна, погледни прекрасния лик на Вивиншати с красивия нос.
18. Прекрасни девойки му служеха вярно като хиляди небесни деви на играещ гандхарва¹.
19. Кой унищожи убиеца на пълчища воители, богатира – украшение на събранието, съкрушителя на неприятели Духсаха?
20. Изглежда, сякаш цялото тяло на Духсаха е набучено със стрели. Така по склоновете на планината стърчат цъфтящите дървета карника.
21. Накитите и блестящата му броня горят като огньове, като белоснежни планини, въпреки че излезли са боговете от тялото на Духсаха.

Тъй в святата Махабхарата, в “Книга за жените”, в сказанието “Риданието на жените” завършва глава 19, наречена “Речта на Гандхари”

Глава 20

Гандхари каза:

1. Кришна, ето го този, за когото казват, че превъзхожда два пъти по сила и смелост и теб, и баща си, този яростен лъв, о Дашарха!
2. Този, който сам би могъл да разбие непобедимата войска на моя син, след като донесе смърт на мнозина, сам отиде в смъртта.
3. Виждам безмерно великолепия воин, о Кришна – блясъкът на Абхиманю² даже убит, не помръква!
4. Дъщерята на Вирата, снаха на онзи, който притежава лъка Гандива³, младата принцеса – безупречна, скръбна – пази богатирия, мъжа, воина-приятел;
5. седнала до него - жена до мъжа си – дъщерята на Вирата го гали с ръце, о Кришна!
6. Лицето и гладката шия на сина на Субхадра целува обезумяла вестителката на любовта.
7. Някога тя го прегръщаше, опиянена от медената напитка на любовта, сияеща, срамежлива, лотосоподобна...
8. А сега, смъкнала бронята и златните украшения, обагрени от кръвта от раните му, тя гледа трупа му, о воине!
9. Девойката, затворила очи, се обръща към теб, Кришна: ”Повален е този, който имаше същите очи като Теб, Лотосооки!
10. По сила, смелост и блясък подобен на Тебе, Безгрешни – непобедим, прекрасен – той лежи на земята, повален!
11. Млади мой, преди ти лежеше на лопатарови кожи, как сега не ти е неудобно на земята?
12. Той лежи в златни накити, разперил огромните си ръце като хоботи на слонове; кожата им е в мазоли от тетивата на лъка!
13. Сякаш уморен от дългата борба, той си почива сладко. Затова и не ми отговаряш ти, хем виждаш как се измъчвам!
14. Не си спомням да съм се провинила пред тебе – тогава защо не ми отговаряш? Нали преди, още щом ме видеше, отдалеч ми заговаряше!
15. Не си спомням някога да си ме обиждал, тогава защо сега не ми отговаряш? Ти, който уважаваш уважаемите, богоподобен,
16. напуснал Субхадра и мене, оставяйки ни в безпределна скръб, защо отиваш при

¹ Небесен жител

² Синът на Арджуна от Субхадра, сестрата на Кришна

³ Арджуна

- предците?” Косите си, влажни от неговата кръв, тя отмахва с ръце,
17. притиска устни към гърдите му и го пита, сякаш е жив:”Сине на сестрата на Варшнея и на воина, обладаващ Гандива,
 18. как можах да те убият тези воители в започващата битка? Позор за злодеите¹ Джаядратха, Крипа, Карна,
 19. Дрона и неговият син, които те предадоха на смъртта! Къде бяха сърцата на тези турове-хора,
 20. когато те, обкръжили самотния юноша, за моя мъка те убиха? Как не видяха панчалийците, пандавите,
 21. че тебе, воине, обкръжен, беззащитен, те убиват? Знаейки, че мнозина са те нападнали в сражението, о воине, как старейшините на рода -
 22. богатириите, тигрите-хора Пандави – как могат да продължават да живеят! Нито получаването на богато царство, нито победата над враговете
 23. не могат да доставят радост на Пандавите, щом са лишени от тебе, Лотосооки! Аз ще тръгна след теб ктм световите, добити от твоето оръжие;
 24. ти ще ме пазиш там със силата на Дхарма и на самообладанието! Но трудно е да срещнеш смъртта, преди да е дошло времето ти,
 25. щом те видях убит в сражение, а продължавам – окаяницата – да живея! Кого ще галиш сега с весел глас, о тигре сред мъжете?
 26. Как ще ме заговориш после, след като си се събрал с друга в света на предците? Защото в рая ти ще опичниш сърцата на апсарите²
 27. с неизказаната си красота, с приветливия си глас, с усмивката си... Докато се срещаш с апсарите в блажения свят,
 28. макар и увлечен, спомняй си понякога за мене, която съм ти вярна! Беше ни дадено да живеем заедно, сине на Субхадра,
 29. само шест месежа, а на седмив ти се устреми към смъртта си, воине!” Тъй говореше тя, докато жените не издърпаха проснатата върху него, победена от скръб,
 30. обезумяла Уттара, принцесата от рода на матсите. И докато отвеждаха Уттара, те още повече страдаха.
 31. Виждайки убития Вирата, те викат, нареждат; той почива върху кърваво ложе, наредено от стрелите на Дрона.
 32. Около Вирата крещят чакали и кани. Чернооките жени се доближават до него под крясъците на хищните птици
 33. и колкото и да се опитват, не успяват, немощните, да го повдигнат, изгубили волята си.
 34. Но запазена е красотата на техните изтощени, бледни лица! До Абхиманю - принцът на Камбоджа Судакшина,
 35. Лакшмана; убити са прекрасните юноши – погледни, Мадхава!

Тъй в святата Махабхарата, в “Книга за жените”, в сказанието “Риданието на жените” завършва глава 20, наречена “Речта на Гандхари”

Глава 21

Гандхари каза:

1. Ето го синът на Викартана, великият воин, могъщият Карна. В боя той пламтеше като огън; но мощта на Партха³ го угаси!
2. Погледни сина на Слънцето; след като низвергна мнозина превъзходни махаратхи, сам повален на земята, той лежи, потънал в кръв!

¹ Абхиманю е бил убит не в открит бой, а обкръжен и сънен

² Небесните деви

³ Тук: Арджуна, когото той предизвикал на смъртен бой

3. Яростен, злопамятен, велик воин и махаратха – сега почива богатирът, убит в схватка от война, който носи Гандива.
4. Моят син махаратха, боейки се от Пандавите, назначи за пълководец, като водая на слонове – Карна.
5. Както лъв убива тигър, както побеснял слон убива слон, така беше победен той от Левака¹.
6. О, тигре сред хората, около убития в сражението богатир са се събрали, ридаещи, съпругите му, с непокрити коси са насядали около него.
7. Юдхищхира, праведният цар, постоянно беше тревожен от него. 30 години не го хващаше сън от мисли за него.
8. Както е непобедим за враговете си Магхаван², така не виждаше съперници в боя и Карна. Той блестеше като огъня в края на югата. Твърд беше като Химаван³!
9. Богатирът – защитник на синовете на Дхритараштра, о Мадхава, лежи като сломено от вятъра⁴ дърво, убит от Бхима.
10. Гледай, съпругата на Карна, майката на Вришасена, ридае паднала на земята и скръбно нарежда:
11. “Заради проклятието на Гуру беше убит ти, разбира се, след като първо колелото на колесницата ти потъна в калта, после враговете те обкръжиха в боя и стрелата на Дхананджая отрязва главата ти!”
12. Уви, уви, тя падна в безсъзнание, като видя дългоръкия Карна, непобедимия, този, чиято броня е от златото на Джамбу. Тежко ридае скърбящата майка на Сушена.
13. Не много са оставили хищниците, разкъсали тялото; видът му е неприятен за нас, както тъмната половина на луната в четиринадесетия ден от месеца.
14. Скръбна, тя пада на земята и се вдига отново. Измъчвана от болка за смъртта на сина си, тя в същото време ридае и целува Карна в устата!

Тъй в святата Махабхарата, в “Книга за жените”, в сказанието “Риданието на жените” завършва глава 21, наречена “Речта на Гандхари”

Глава 22

Гандхари каза:

1. Авантиецата Бахлика, богатира, повален от Бхимасена, го оглозгват хищните птици и чакалите; преди той имаше много приятели, а сега е останал сам.
2. Погледни го – някога той унищожаваше врагове, Мадхусудхана, а сега почива на богатирско ложе, обагрено в кръв.
3. Различни хищници, чакали и канки го разкъсват на парчета; виж, колко превратно е времето!
4. На богатирско ложе лежи воинът, който надаваше воинствен вик; ридаещите му жени са седнали в кръг около Авантиецата.
5. Погледни Бахлика, Кришна, разумния син на Пратапея, убития със широка стрела заспал тигър!
6. Макар и убит, цветовете на лицето му великолепно сияят, като изгряващия лик на Сома⁵ при пълнолуние.
7. Роденият от Пракашасана⁶, изгарян от скръб по сина си, съдържа обещанието си и ето – синът на Вриддхакшатра е победен!

¹ Епитет, който е общ за Арджуна и за Вишну

² Щедрият – епитет на Индра

³ Хималаите

⁴ Бхимасена е син на бога на вятъра, Ваю

⁵ Луната

⁶ Епитет на Индра – т.е. Арджуна

8. Охраняваха го 11 рати и махатмата Дрона, но верният на обета си го низвергна. Виж, ето го Джаядратха,
9. разумният владетел на синдхите и саувиците – кълват го зловещите птици, Джанардана!
10. Отпъждайки хищниците, верните му жени го пазят, Ачюта и тайно го отнасят в близката долчинка.
11. Над дългоръкия владетел на синдхите и саувиците на стража стоят камбоджанските, яванските жени.
12. Когато, хванал Кришни¹, той бързаше заедно с кейкайците, още тогава Джаядратха беше осъден на смърт от Пандавите, о Джанардана!
13. Защо сега те вече не уважават Духшала² - нали тогава заради нея праведниците пощадиха Джаядратха!
14. Моята дъщеря, още съвсем момиче, ридае в тежка тъга, измъчва се и упреква Пандавите.
15. Може ли да има нещо по-горчива за мен, Кришна: младата ми дъщеря е вдовица, а мъжете на снахите ми са избити!
16. Уви, уви, погледни Духшала, отхвърлила страха и мъката, тича насам-натам и не може да намери главата на съпруга си!
17. Този, който удържаше всички пандави, желаещи да погубят синовете му, който сам победи огромна войска, сега е попаднал във властта на смъртта
18. На разбеснял се слон беше подобен непобедимият воин, а ето сега го опяват, обкръжили го, лунноликите жени!

Тъй в святата Махабхарата, в “Книга за жените”, в сказанието “Риданието на жените” завършва глава 22, наречена “Речта на Гандхари”

Глава 23

Гандхари каза:

1. Ето, лежи чичото на Накула по майка, самият Шалйа; познаващият Дхарма Дхармараджа го уби в сражението!
2. Този, който постоянно се мереше с тебе, тигърът-човек, сега лежи мъртъв великият воин, раджата на мадрите.
3. В боя той управляваше колесницата на Карна. Синовете на Панду заради победата го убиха, великолепния!
4. Позор, уви! Виж как приятното като пълна луна лице на лотосокия Шалйа е изкълвано от враните.
5. То сияеше като злато, а сега на разтопено злато прилича! Езикът му, изпаднал от устата, е изкълван от птиците, о Кришна!
6. Около убития от Юдхищхира Шалйа, украсението на събранието, царя на мадрите, знатните жени ридаят.
7. Седейки около раджата на мадрите, младите кшатрийки плачат за човека-тур, за бика-кшатрий.
8. Жените плътно са обкръжили Шалйа, поваления богатир, като слоници потъващ в блатото слон.
9. Погледни защитника воин, най-добрия колесничар, Шалйа. Разкъсан от стрели, той лежи на богатирското си ложе.
10. Ето го Бхагадатта, блестящият раджа от планинските предели; захвърлен, той лежи на земята, най-добрият управител на слоновете.
11. Макар и разкъсан от хищници, на главата му блести златният му венец, украсението за косите.

¹ т.е. Драупади

² Единствената дъщеря на Дхритараштра и Гандхари, жена на Джаядратха

12. Ожесточен беше неговият бой със синовете на Притха. Той събуди неизмерим ужас, както боят между Шакра и Бала.
13. Така се биеше богатирът с Дхананджая, сина на Притха. След като го призова на бой, той сам падна от ръката на Каунтея.
14. А ето и този, комуто няма подобен в целия свят по богатирство и смелост; повален лежи всяващият страх в боя Бхишма.
15. Погледни сина на Шантану, о Кришна, той лежи и сияе като слънце, като повалено от небето слънце в края на югата.
16. След като той – смелият – измъчи враговете си в боя с огъня на оръжието си, сега залязва слънцето на хората, както небесното слънце залязва, о лъчисти Кешава!
17. Отиде да си почива този воин, по праведност подобен на самия Девапи; виж, той лежи на желаното от воините богатирско ложе.
18. Той лежи върху разхвърляните стрели, както великият Сканда върху тръстиките.
19. Главата на сина на Ганга почива върху превъзходна възглавница, съставена от три стрели – дар от обладателя на лъка Гандива.
20. Пазещ завета на баща си, многославният брахмачарин лежи – синът на Шантану, първият воин в битките, Мадхава!
21. Праведник, познаващ Дхарма, свършен в помислите, макар и смъртен, той и тук и в другите светове като безсмъртен съхранява живота.
22. Нямаше от него по-знаещ, по-свършен, по-смел в боя, а ето – победен от враговете, тук лежи Бхишма, синът на Шантану!
23. Почитан от Пандавите, този правдив воин сам възвести смъртта си в сражението.
24. Когато загиваше родът на Кауравите, той го издигна отново. И в небитието заедно с Кауравите отива мъдрецът!
25. Кого ще питат за законите Кауравите, о Мадхава, след като този тур сред хората, почитащ боговете, достоен, отива на небето?
26. Ето и Дрона, учителят на Арджуна и Сатйаки, виж – и той е паднал, най-добрият сред двапътиродените Каурави.
27. Като господарят на тридесетте бога, като потомъкът на Бхригу Шукра, Дрона знаеше четирите вида оръжия, Мадхава!
28. По негова милост Бибхатсу извърши трудноизпълнимите си дела! Но ето го – лежи убит! Не го опази оръжието му!
29. Поставайки го начело, кауравите предизвекаха пандавите. Но лиши се от оръжието си Дрона, най-добрият сред носещите оръжие.
30. Подобен на пътя на изпепеляващия огън беше подобен пътят на неговата войска; като угаснал огън лежи сега той на земята – убит!
31. Цели са неговият лък и защитните му ръкавици, Мадхава. Дрона, дори мъртъв, прилича на жив!
32. Защото четирите Веди и всички оръжия, Кешава, не напускат богатира, както не напускат Праджапати.
33. Но достойните за почит и почитани от ласкателите му негови нозе, обожавани от тълпи ученици, сега ги влачат чакалите.
34. Убитият от сина на Друпата Дрона, о Мадхусудхана, оплаква Крипи със съзнание, удавено от мъка.
35. Погледни – с разпуснати коси, навела глава, тя е паднала до убития си мъж – Дрона, най-добрият от носещите оръжие.
36. Бронята му е разбита от стрелите на Дхриштадюмна, Кешава. На бойното поле около Дрона са насядали последователите му, заплели коси.
37. Страдащата, жална, нежна, славна Крипи се старее да изпълни посмъртните обреди за убития си в двубой мъж.
38. Събрани, запалили огън и положили отгоре му Дрона, те от всички страни подклаждат

огъня, пеейки трите самани¹.

- 39.Носещите шикхи² послушници са запалили огън от лъкове, копия и колесници, Мадхава;
40.от всякакви оръжия; ето така беше изгорен славният! Изгаряйки го, те ридаеха и възхваляваха Дрона
41.с трите самани. И другите присъстващи го възхваляваха, предавайки го на огъня и Погльщачът на жертвите унищожи Дрона.
42.А двапътиродените му ученици се отпавиха към Ганг, обикаляйки огъня отляво, начело с Крипи.

Тъй в святата Махабхарата, в “Книга за Жените”, в сказанието “Риданието на жените” завършва глава 23, наречена “Речта на Гандхари”

Глава 24

Гандхари каза:

1. Виж, Джанардана, наблизно е поваленият син на Сомадатта, целият е изкълван от ята птици, Мадхусудхана.
2. О, Джанардана, как изгаряща е скръбта по сина на Сомадатта; сякаш той упреква великия воин Ююдхана.
3. Тук е и майката на Бхуришравас; в дълбока скръб тя утешава безупречната съпруга на Сомадатта.
4. Добре, че махараджата³ не видя жестоката битка на бхаратите и ужасната гибел на кауравите, подобна на края на югата.
5. Добре, че не виждаш убит, махараджа, воинът с жертвения стълб на флага, извършил хиляди жертви и възлияния на масло.
6. Добре, че не чуваш ужасните вопли на снахите си на бойното поле и безкрайните им ридания.
7. Обвити в по една единствена дреха, с разпуснати коси бродят снахите ти, скърбящи за умрелите си съпрузи, за убитите си господари.
8. Добре, че не виждаш как хищни зверове разкъсват сина ти; Арджуна отсече ръката на този тигър сред хората и го низвергна.
9. Убити са в сражението Шалйа и Бхуришравас; добре, че не виждаш техните вдовици и своите снахи.
- 10.Добре, че не виждаш как е разбит златният навес на колесницата на великодушния син на Сомадатта със жертвен стълб на флага.
- 11.Тук са и жените на Бхуришравас, убит от Сатйаки; злочестите скърбейки са наобиколили съпруга си.
- 12.Как само нареждат те, смазани от голямата мъка по мъжа си! Хвърлят се с лица към земята и се жалват на тебе, Кешава!
- 13.Как можа Бибхатсу да извърши такова отвратително нещо? Как можа да отсече ръката, принасяща жертви⁴, докато вниманието му беше отвлечено от друг нападател?
- 14.Още по-зло дело извърши Сатйаки; той уби умиротворения, очакващ смъртта си според обета.
- 15.“Сам убит от двама, праведен, ти лежиш неподвижно” – така нареждат жените на Юпадваджа, Мадхава!
- 16.Тънкостаните, тънкоръки жени на Юпадваджа, положили ръката му на коленете си, жално тъгуват:

¹ Свещени песнопения

² Кичур коса на върха на обръснатата глава на учениците

³ Дхритараштра

⁴ Бхуришравас е бил брамин

17. “Ето ръката, която галеше пълните ни гърди, седалищата, пъповете и бедрата ни; сега тя лежи неподвижна!
18. Ето ръката, която убиваше врагове, която водеше кшатриите до смърт, която защитаваше приятелите си, на брамините хиляди крави раздаваше.
19. Отсече я грешнопостъпилият син на Притха – на отвлечения в двубой с друг – и то пред очите ти, Васудева!
20. Какво ще кажеш, Джанардана, в събранията и в беседите, за великите дела на Арджуна? Каво ще каже Венценосецът¹ сам?”
21. След като изразиха порицанието си, прекрасностаните замълчаха. Спътничките им, навярно техни снахи, скърбят заедно с тях.
22. Ето го наистина смелият, могъщ Шакуни², раджата на гандхарвите, убит от Сахадева – чичо от племенника си.
23. С ветрила на златни прътове го обявяваха някога, а сега той лежи, обврян от крилата на птиците.
24. В стотици хиляди образи можеше той да се превъплъти, но сега миражът на магьосника е опален от зноя на Пандавите.
25. Чрез мираж затъмнявайки съзнанието на Юдхищхира, той спечели от него богато царство – сега е победен победителят.
26. Шакуни от всички страни е обсаден от птици, Кришна; чрез интриги той подтикна синовете ми към гибел.
27. Така възникна великата вражда с Пандавите; синовете ми, него самия и поддръжниците им погуби тя!
28. Както моите синове чрез оръжие добиха блажените светове, така и той, злокозненият, е добил чрез оръжието си тези светове, господарю!
29. Дано и там брат ми не отбие моите синове от правилното познание към неправилното, Мадхусудхана!

Тъй в святата Махабхарата, в “Книга за жените”, в сказанието “Риданието на жените”, завършва глава 24, наречена “Рячта на Гандхари”

Глава 25

Гандхари каза:

1. Виж, ето царят на Камбоджа, труднопобедимият! Как още не са го положили на огъня камбоджанците? Убит, той лежи в прахта, Мадхава!
2. С кръв от раните му са изцапани ръцете му, а преди той ги мажеше със сантал. Гледат го – жалкия – жените му и нареждат в безмерна тъга:
3. “Тези ръце, подобни на железни мандала, тези китки с прекрасни пръсти! Пребивавайки преди в обятията му, не ме напуска отминалата радост!
4. По кой път да вървя сега без тебе, госпорарю на хората?!” Така плачат медногласните, загубили близкия си, безпомощни.
5. Но не съхне красотата на изгорените от мъка, изнурени, страдащи жени – като на неувяхващи венци.
6. О, Мадхусудхана, там лежи безстрашният воин цар Калинга; бляскат сегиз-тогиз наръкавниците му, обвиващи огромните му ръце.
7. Погледни, Джанардана, Джаятсена, царят на Магадхи; магадските жени, ридаейки, са го наобиколили.
8. Възгласите на дългоокотите жени с чисти гласове, увличащи слуха, Джанардана, смущават сърцето ми!

¹ т.е. Арджуна

² Сокола – син на Субала, брат на Гандхари, въплъщение на Кали, злия дух на хазарта

9. Разхвърлили всичките си накити, ридаещи, потънали в мъка, привикналите към застлани ложета магадски жени се привеждат към земята.
10. Там настрани е царят на кошалийците Брихадбала. Ридаещите му жени са наобиколили съпруга.
11. Те измъкват стрелите, пуснати от ръката на могъщия Абхиманю, отново и отново губейки съзнание, изпълнени с мъка.
12. Напълно безупречните им, измъчени уморени лица приличат на увяхнали лотоси, Мадхава!
13. В сияещи наръкавници и златни венци лежат убитите от Дрона воители – младите синове на Дхриштадюмна.
14. Приближавайки се към Дрона, те изгоряха като пеперуди на огън. Неговата колесница бе обител на огъня, дърва – боздуганът и копието му, а лъкът – пламък.
15. Убитите богатири тъй и лежат, сияейки с наръкавниците си, всичките обърнати с лица към Дрона – петимата братя-кейкаци.
16. Като разтопено злато блестят техните венци, ризници, колесници, флагове – като запалени огньовете озаряват с блясъка си земята.
17. Погледни; там е Друпада, повален в боя от Дрона – тъй в гората големият лъв убива огромен слон.
18. О Лотосооки, неопетнен стои белият сенник на царя на панчалийците, сияе, както есенес – луната, твореща нощта.
19. Панчалийките, скръбните жени и снахи на стария Друпада, след изгарянето му, заобикалят огъня отляво.
20. Ето великият богатир Дхриштакету, бика-чедиец, убитият от Дрона воин – красавиците го носят, обезумели от мъка.
21. Дрона го повали в сражението, Мадхусудхана и великият воин лежи като дърво, повалено от буря.
22. Дхриштакету махаратха, владетелят на чедийците, след като уби хиляди неприятели, сам падна в схватка.
23. Около изкълваният от птици раджа на чедийците, с прекрасни обеци, пишно облечен, седят жените му, Хришикеша!
24. Повдинали го на гърдите си, прекрасностаните оплакват лежащия, истински смел син на Дашарха¹.
25. Погледни, Хришикеша, сина на Дхриштакету с прекрасните коси, с красивите обеци, убит с много стрели в двубой с Дрона.
26. В сражението той, разбира се, се съревноваваше с баща си, и дори сега не изостава от своя баща-воин, Мадхусудхана!
27. Синът на моя син, сразяващият враговете дългорък Лакшмана, също последва своя баща Дурьодхана.
28. Ето ги двамата авантийци Винда и Анувинда, погледни, Кешава; те са паднали като две разцъфнали в края на зимата дървета шала, повалени от вятъра.
29. В златни наръкавници, с чисти венци, ризници, държащи мечове и лъкове, кроткооки, те като два бика са полегнали в сражението.
30. Напълно неуязвимите Пандави, заедно с тебе, Кришна, убягнаха на Дрона, на Бхишма и Карна,
31. на Дурьодхана, на Ашватхаман и на воина-синдхиец², на богатиря Критаварман, на Сомадатта и Викарна;
32. на тези турове сред хората, които с бързината на своето оръжие са способни да убият дори боговете, а ето – самите те са убити; гледай колко е превратно времето!
33. Разбира се, няма нищо невъзможно за съдбата, Мадхава, след като тези кшатрии-богатири, бикове сред кшатриите са убити.
34. Явно, че моите храбри синове са загинали още тогава, , когато безуспешно завърши твоето

¹ Кшатрийски род, към който принадлежи и Кришна

² Джаядратха

дело, Кришна, и ти се върна в Упаплавйа¹.

35. Та нали синът на Шантану и премъдрият Видура още тогава миказваха: ”Не бъди толкова нежна със синовете си, Гандхари!”

36. Не биваше, сине, да пренебрегвам съвета им; много скоро синовете ми се превърнаха в пепел!

Вайшампайана каза:

37. Като свърши да говори Гандхари се строполи на земята, изтерзана от мъка. Със съзнание, размътено от скръб, тя загуби самообладание, бхарата.

38. Тогава, побесняла от гняв, безмерно страдайки за синовете си, в объркването на чувствата си, Гандхари обвини в грях Шаури²:

39. “О Кришна, Пандавите и синовете на Дхритараштра се изпепелиха едни-други, Кешава; но как ти, Джанардана, допусна готвещото се взаимоотношение?!”

40. С твоята сила, с многото си привърженици, с готовата ти огромна войска? Ти, който обладаваше властта и над двете страни с твоето красноречие/

41. Тъй като допусна гибелта на Кауравите, Мадхусудхана, получи сега каквото си заслужил, дългоръки!

42. Чрез силата на труднопостижимия подвиг на послушание към съпруга си, който аз съблудавах, те проклинам, носителю на боздуган и диск!

43. След като изтекат 36 години ти, Мадхусудхана, след като си убил роднините, съветниците и синовете си, блуждаеш в горите,

44. да намериш смъртта по презрян начин!

45. По убитите си синове, по убитите близки и познати

46. вашите жени, както жените на Бхаратите, да изсъхнат от мъка!”

Вайшампайана каза:

47. Като изслуша тези думи, великодушният син на Васудева, усмихвайки се, каза на царица Гандхари:

48. Да изстреби Вришните³ освен мен, никой друг не би могъл. Знаем и имам намерение да изпълня това, което ти, кшатрийке, ме подбуждаш.

49. Чужди воители не могат да ги убият, нито дори богове или данави. Затова Ядавите ще се унищожат едни-други.”

50. Казаното от Дашарха потресе съзнанието на Пандавите. Дълбоко се развълуваха те и загубиха надежда в живота.

Тъй в святата Махабхарата, в “Книга за жените”, в сказанието “Риданието на жените”, завършва глава 25, наречена “Гандхари произнася проклятието”

Тъй свършва сказанието “Риданието на жените”

Сказание “Помен”

Глава 26

Бхагаван Благословеният рече:

1. Стани, стани, Гандхари, не предавай сърцето си на скръбта! Защото по твоя вина се извърши това велико побоище;

2. защото ти считахте за праведник своя завистлив, злободушен, високомерен син Дурьодхана, най-големият злодей!

3. Жесток, човеконенавистен, той не следваше съветите на мъдреците. Как тъй искаш да ми

¹ Става дума за посланничеството на Кришна и последните му опити да уреди спора с мир.

² Героичен – родово име на Кришна

³ Вришни, Ядави – родът на Кришна

- припишеш собствения си грях?
4. Този, който извънмерно скърби за умрелите или загубените, приемайки беда след беда, удвоява страданието си.
 5. Браминката ражда дете за духовен подвиг, кравата – за превоз на тежести, кобилата – за бърза езда; за служене – жената шудра, за скотовъдство – жената вайшья, а за убийство райдат подобните на теб царици.
Вайшампайана каза:
 6. Като слушаше горчивите думи, изречени отново от сина на Васудева, Гандхари мълчеше с очи, пълни със скръб.
 7. Тогава, преодолял мрака, роден от ума, Дхритараштра – праведният раджа-риши, попита праведния раджа Юдхиштхира:
 8. “Знаейки броя на останалите живи, ако знаеш броя на убитите, кажи ми го, Пандава!”
Юдхиштхира каза:
 9. Милиард шестстотин и шестдесет милиона и двадесет хиляди души са убити в сражението, раджа. Останалите живи воители са двадесет и четири хиляди, сто шестдесет и пет, о Индра сред царете!
Дхритараштра каза:
 10. Юдхиштхира, по какъв път са тръгнали те, о най-добри сред хората, кажи ми, дългоръки, защото на тебе е известно всичко, тъй мисля.
Юдхиштхира каза:
 11. Тези, които с радост са напуснали тялото си в последната схватка – истински смелите – са отишли в световите, подобни на този на Индра;
 12. тези, които не са умирали с радостно сърце, но сражавайки се са загинали в боя, отиват при гандхарвите.
 13. Тези които, паднали на земята в боя, криейки лице от враговете си, умолявайки са приели смъртта от меч, те отиват при гухйаките.
 14. Тези великодушни рицари, които обкръжени и сразени от враговете си, стоейки на земята и припомняйки си позора, се обръщат с лице към врага си в сражение
 15. и очакват удара на острия меч, според кшатрийския дълг – тези златни воители, убити, отиват в обителта на Брахма.
 16. А тези, които са убити някъде на бойното поле, раджа, достигат северната страна Уттара-Куру.
Дхритараштра каза:
 17. Чрез силата на какво знание, сине мой, виждаш всичко това, сякаш си го достигнал? Кажи ми, дългоръки, ако мислиш, че е позволено да се чуе.
Юдхиштхира каза:
 18. Навремето скитях по горите по твоя заповед, господарю, и получих този дар, странствайки по свещените места.
 19. Приех това предание, срещайки се с дева-риши Ломаша¹. А божественото знание получих по-рано чрез силата на Гйана-йога.
Дхритараштра каза:
 20. И съюзниците на моя народ, и неприятелите, Бхарата, на всички телата трябва да бъдат изгорени според обряда.
 21. Как да постъпим с тези, които нямат свещен огън и извършител на обряда? Защото много работа ни предстои, сине!
 22. А тези, които са развлечени от лешоядите и другите птици ще получат световите, достойни за делата си, Юдхиштхира!
Вайшампайана каза:
 23. Като изслуша указанието, познаващият всичко Юдхиштхира, синът на Кунти, заповяда на Судхарман, Дхаумйа и на колесничаря Санджая
 24. на колесничаря Видура, на Юютсу-каурава, на началника на слугите и на всички

¹ Обраслият с коси – изпратен от Индра да наставлява Пандавите в горите

- колесничари;
25. “Извършете, почитаеми, многочислените посмъртни обреди. Нека не загинат и телата на неприятелите.”
 26. По заповед на Дхармараджа, Кшаттри и колесничарят Санджая, Судхарман, Дхаумйа, заедно с Индрасена и другите,
 27. като взеха ленени тъкани, ценни сандалови дървета, алое, благовония, топено и ленено масло,
 28. събраха, почитаемите, сухи дърва, разни оръжия, разбити колесници
 29. и полагайки усърдно главните раджи на огньовете, ги изгориха според посмъртните обреди.
 30. Раджа Дурьодхана и стоте му братя, а също и раджите Шалйа, Бхуришравас,
 31. раджа Джаядратха и Абхиманю, о Бхарата, цар Дхриштакету, а също и сина на Дурьодхана Лакшмана,
 32. Вриханту и Сомадатта, стотиците сринджайци, раджа Кшемадханвану, Вирата, Друпада,
 33. Шикханди и панчалиеца Дхриштадюмна и раджата на пришатците – смелия Юдхаманю, Утгамауджа,
 34. царят на Каушала, синовете на Драупади и сина на Субала Шакуни; Ачала, Вришаку, цар Бхагадатта,
 35. сина на Викартан Карна, заедно с неговия яростен син, принцовете кейкайци – лъчезарните воители, великият Тригарта,
 36. царят на ракшасите Гхатоткача¹, брат на Ваки, царят на ракшасите Аламбаша и цар Джарасандха,
 37. а също и останалите сто хиляди царе, раджа. Със жертви, изгаряни на пламтящите огньовете, приношения на топено масло
 38. в чест на някои извършиха помен за предците най-великите махатми. Някои пееха самани, а други скърбяха.
 39. Звучите на саманите и на риданията на жените тази нощ разтревожиха всички живи същества.
 40. Блестящите очистителни огньовете сияеха без дим; така на небето се появяват планетите, обкръжени от облаци.
 41. А онези, които бяха дошли от разни страни и останаха без извършители на обредите, бяха сбрали в хиляди купчини.
 42. Мнозина, движени от състрадание, ги положиха върху сухи дърва и тъй всички изгори Видура по волята на Дхармараджа.
 43. След като извърши тези обреди, Юдхиштхира, раджата на Кауравите, постави начело на шествието Дхритараштра и се отправи към Ганг.

Тъй в святата Махабхарата, в “Книга за жените”, в сказанието “Помен”, завършва глава 26,
наречена
“Възнесението на Кауравите”

Глава 27

Вайшампайана каза:

1. Те се приближиха към брега на благата и чиста Ганг, с приятни разливи, огромна, весилна.
2. Тогава, смъквайки накитите и връхните си дрехи, за роднините си – бащи, братя, внуци,
3. за синовете и почитаемите си съпрузи, жените на Кауравите, страдайки и ридайки тежко, извършиха обрета с принасянето на вода.

¹ Син на Бхимасена

4. Зачитайки закона, те извършиха водния обряд и за приятелите си. Докато съпругите извършваха водния обряд за воините-богатири,
5. Ганг струеше тиха, брегът ѝ се разшири, но видът на тези велики води беше безрадостен и унил.
6. Препълненият със жени на воини бряг на Ганг изглеждаше безкраен. Тогава, махараджа, Кунти, съсипана от мъка,
7. ридаейки, внезапно каза със слаб глас на синовете си следните думи: “Онзи рицар, славата на отряда на колесничарите, великият лъчезарен воин,
8. белязан със знаците на богатир, убит в сражението от Арджуна, когото синовете на Панду считаха за син на колесничар, за син на Ратха;
9. който блестеше сред войската като творецът на деня, господари; който се сражава срещу всички вас и срещу вашите съюзници;
10. който беше пълководец на всички войски на Дурьодхана, озарявайки ги, който нямаше равен по смелост на земята;
11. богатирът, който винаги предпочиташе славата пред живота на земята, правдолюбивият воин, който никога не обръщаше гръб в сражение,
12. неуморно деятелният – той е ваш първороден брат! Да извършим водния обред за него, който беше роден от мене и от твореца на светлината¹;
13. за богатирия в броня и обеци, подобен на слънцето по блясък.” Като чува скръбните думи на майка си, Пандавите
14. още повече затъгуваха за Карна и страдаха безмерно. Тогава този тур сред хората, Юдхиштхира, синът на Кунти,
15. богатирът, съскайки като змей, каза на майка си:” Върхът на копие то беше негов флаг, подобни на крокодили бяха огромните му ръце,
16. с шума на колесницата си той изпълваше цялата земна шир като огромно море; против падащия дъжд на стрелите му, никой, освен Арджуна не можеше да устои.
17. Господарке, как от семето на бога, стана той твой първороден син? Този, чийто силни ръце ни притискаха отвсякъде?
18. Как си облякла в утроба него, огнеподобният по блясък, него, силата на чийто ръце синовете на Дхритараштра почитаха винаги,
19. както ние почитаме силата на воина, притежаващ Гандива. Той, могъщият, най-добрият от всички господари на народи,
20. не друг, а махаратха Карна – той е син на Кунти, той е наш първороден брат, най-добрият от всички, носещи оръжие..
21. Но как ти, майко, си го родила такъв чудесен и смел? Уви, ние сме убити, господарке, че си скрила това от нас.
22. Повече от смъртта на другите ни близки ни мъчи смъртта на Карна, повече от смъртта на Абхиманю, от убийството на синовете на Драупади,
23. от гибелта на панчалийците, от падението на кауравите, стократно по-голяма мъка ме постигна!
24. Като безпощаден огън ме изгаря мъката по Карна; защото с него всичко би било достъпно за нас, дори и небето!
25. Нямаше да я има и тази ужасна война, донесла гибелта на Кауравите!” Така дълго нареждаше Юдхиштхира, праведният раджа.
26. Потънал в мъка, владетелят изпълни водния обряд за Карна; тогава внезапно отвсякъде завикаха жените.
27. Като извърши водния обряд, той заповяда на тези, които се намираха там, да доведат близките жени на Карна.
28. Мъдрият цар на Кауравите, братолюбецът, веднага извърши с тях посмъртните обреди.
29. След като ги изпълни, с тежко сърце той излезе от водите на Ганг.

¹ Слънчевия Бог

Тъй в святата Махабхарата, в “Книга за жените”, в сказанието “Помен” завършва глава 27,
наречена
“Съобщаване на тайната на рождението”

Тъй свършва “Книга за жените”